

Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Énlaka. Faragott gyalogkapu. (Szilágyi Enikő felvétele)

Ez esztendőt megáldjad, Ez esztendőt megáldjad,
Kegyelmeddel Úr Isten!
Bősséggel ékesítsed, Bősséggel ékesítsed,
Te szent Jehova Isten!
Téged áldanak E földnek minden teremtményei,
Hegy, völgy és pusztaságok Áldanak,
Jóságodat dicsérik Víg kedvvel,
Ó boldog az, kit te megáldasz Sionnak királya

Gelei Katona István Öreg Gradualjából, 1636.

MOLNÁR-VERESS PÁL lelkes
523 98 HÖKERUM Tångagårde 136
Tel: 033-275 022 Mobil: 070-602 29 68
Magán mobil: 073-578 01 55
E-mail: tggparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács világi elnöke
országos főfelügyelő
126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-184 172 Mobil: 073-966 04 75
E-mail: g.sebestyen@comhem.se

GAAL ANDRÁS
a Jönköpingsi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főgondnok
567 31 VÄGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69
E-mail: gaal.andras@telia.com

TÓTH ILDIKÓ
a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főjegyző
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlg 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mob: 073-025 40 14
E-mail: tothildiko41@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
a Malmöi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040-267 638
E-mail: katalinpp@hotmail.com

IFJ. VASZI ÁRPÁD
a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62
Mobil: 076-008 08 76
E-mail: avaszi@tele2.se vagy avaszi@yahoo.se

PAKUCS BERNADETT
központi pénztáros
433 51 ÖJERSJÖ Visaren 5
E-mail: pakucsbernadett@yahoo.com

DEÁK GYÖRGY
a Borási Gyülekezet felügyelője
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033-230 307
E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

SOÓS ERZSÉBET
a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
341 31 LJUNGBY Tegelbruksgatan 6
Tel: 0372-848 35 Mobil: 072-518 48 35
zsoka125@hotmail.com

FEKETE JENŐ
az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
633 53 ESKILSTUNA Klarbärgsvägen 23
Tel: 016-120 039 Mobil: 070-920 33 72
E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

HERCZEGHNÉ Dr. JUHÁSZ EDIT
az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
740 22 BÄLINGE Åkerby 219
Mobil: 073-772 68 25
E-mail: hunskita@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Mobil: 070-562 31 08
E-mail: bela.jordaky@telia.com

REHÓ ISTVÁN
a Västerås-i Gyülekezet felügyelője
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgsgatan 7
Tel: 021-120 991
E-mail: gerd@jowork.se

SÁRKÁNY SÁNDOR
a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
312 40 GENÉVAD Lillgatan 2
Mobil: 070-972 46 78
E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

SPÁDA JÁNOS
a Vaxjöi Gyülekezet felügyelője
SPÁDA ILDIKÓ
a Szeretetszolgálat országos megbízottja
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-763 442 Mobil: 076-233 66 17
E-mail: spada.j@tele2.se
E-mail: ildikoba57@yahoo.co.uk

Külföldről előbb Svédország hívószámát,
a 0046-ot kell hívni, majd a városok
körzetszámai előtti nullát (0) elhagyva a város
körzetszámát és a telefonszámot kell hívni.

MIKULÁS TALLINNBAN

2013. december 6-án este került sor az észtországi magyar gyerekek számára rendezett Mikulás-ünnepségre a Balassi Intézetben.

A hagyományteremtő szándékkal tartott remek hangulatú, családi összejövetelen 30 kisgyermek és szüleik, az ország különböző részeiben élő magyar családok is találkozhattak egymással. A szervezők rövid köszöntője után a tallinni zeneiskola ifjú növendékeinek műsorát hallgatták meg a jelenlévők, majd egy kislány balettelőadása következett, később pedig magyar karácsonyi dalokkal hívták a gyermekeket a Mikulást. Az érkező Mikulást a gyermekek nagy örömmel fogadták, és a csomagok átvétele közben ki-ki előadhatta kis produkcióját. Az estét a gyerekek számára szervezett kreatív foglalkozás és svédasztalos, a vendégekkel közösen elkészített büfé zárta.

A december 6-i rendezvény egyúttal lehetővé tette, hogy képet kapjunk arról, miszerint az itteni magyar és észt-magyar vegyes családokban élő kisgyermek mindegyike jól beszél magyarul, vagyis családjuk ragaszkodik magyar gyökereikhez, hagyományainkhoz. Emellett különösen fontosnak tartják, hogy gyermekeiket is így neveljék.

Az észtországi magyarság legközelebb december 14-én találkozik, amikor a hagyományos, negyedévente tartandó, jelen esetben adventi-karácsonyi, úrvacsoraosztással egybekötött protestáns istentiszteletre kerül sor Tallinnban. Az istentisztelet után a tallinni Tenkes Kapitánya magyar étteremben találkoznak az észtországi magyarok, hogy megünnepeljék az Észtországi Magyarok Munkácsy Mihály Egyesülete megalakulásának 25. évfordulóját.

Lupták Zoltán

Kreatív foglalkozás a Balassi Intézetben (Fotó: Lupták Zoltán)

„MOSTAN BOCSÁSD EL”

„Élt egy ember Jeruzsálemben, akinek Simeon volt a neve. ... Azt a kijelentést kapta a Szentlélektől, hogy nem hal meg addig, amíg meg nem látja az Úr Krisztusát. A Lélek indítására elment a templomba, és amikor a gyermek Jézust bevitték szülei, ... akkor karjába vette, áldotta az Istent, és ezt mondta: Most bocsátod el, Uram, szolgádat / beszéded szerint békeséggel, / mert meglátták szemeim üdvösségedet, / amelyet elkészítettél minden nép szeme láttára.” (Lukács 2: 25–31)

Nem hal meg addig, amíg meg nem látja... – ezt a kijelentést kapta Simeon, s amikor meglátta a megígértet, ki eljövendő volt, hálaadó énekbe kezdett: Most már elbocsáthatod, Uram, a te szolgádat, békeséggel, mert szemeim látták üdvösséged, melyet készítettél... És folytathatnánk saját szavainkkal is azt, amit Simeon érezhetett: – mert beteljesedett valami, amit oly hosszú ideje vártam, Uram, s aminek bekövetkeztében már-már elfelejtettem hinni. Mert már beleöregedtem, belefáradtam, belefásultam a várakozásba...

Talán emlékeztek még Veress Zoltánnak a Miatyánk sorait, egy-egy kérését magyarázó elmélkedéseire, melyeket az Új Kéve 1995-1996-os számaiban hoztunk. Amikor a minden nap elmondott imában eljutott ahhoz a kéréshez, hogy „jöjjön el a Te országod”, akkor – írta – mindig az a vágy derengett fel benne is, mely akkor minden magyarnak a legtermészetesebb vágya volt: visszakapni azt, ami elveszett. Az eljövendő ország azt jelentette, hogy jöjjön el újból az a régi ország, mely ilyen-olyan közjátékok, szerencsés és szerencsétlen történelmi időszakok egymást követése ellenére ezer éven át mégis csak egy volt, együvé tartozott, s melynek legszebb és leggazdagabb részein most idegenek uralkodnak. A „jöjjön el a Te országod” kérésében igenis benne volt az a vágy és remény, hogy Isten segítségével visszajön az, ami elveszett, s hogy ez az álom belátható időn belül teljesül. S a belátható idő akkor a Felvidék esetében 20 évet (1938), Kárpátalja esetében 21 évet (1939), Észak-Erdély esetében 22 évet (1940), Bácska esetében 23 évet (1941) jelentett.

Veress Zoltán írásában még az is benne van, hogy a régi magyar nyelvben az országot úgy mondták, hogy „uruszág”, ami valójában uraságot, avagy uralkodást jelentett. Ebben az értelemben a Miatyánkba foglalt kérés, hogy „jöjjön el a Te országod/uruszágod” úgy is értelmezhető, hogy Mennyei Atyánk, Te légy a mi Urunk, Te uralkodj a mi egész földi világunkban. S Jézus ezt a gondolatot még megtoldja azzal, hogy Isten országa nem itt és nem amott, hanem „az Isten országa bennetek van”.

Az így értelmezett kérés és vágy számunkra – s ezt mi, emigrációban élők érezzük igazán – azt jelenti: ama ország, melynek visszajöttére vágyunk, amiről álmodunk, az először is bennünk valósulhat meg. Annyiban jön el és addig lesz, ameddig és amennyiben magunkban őrizzük és építjük tovább.

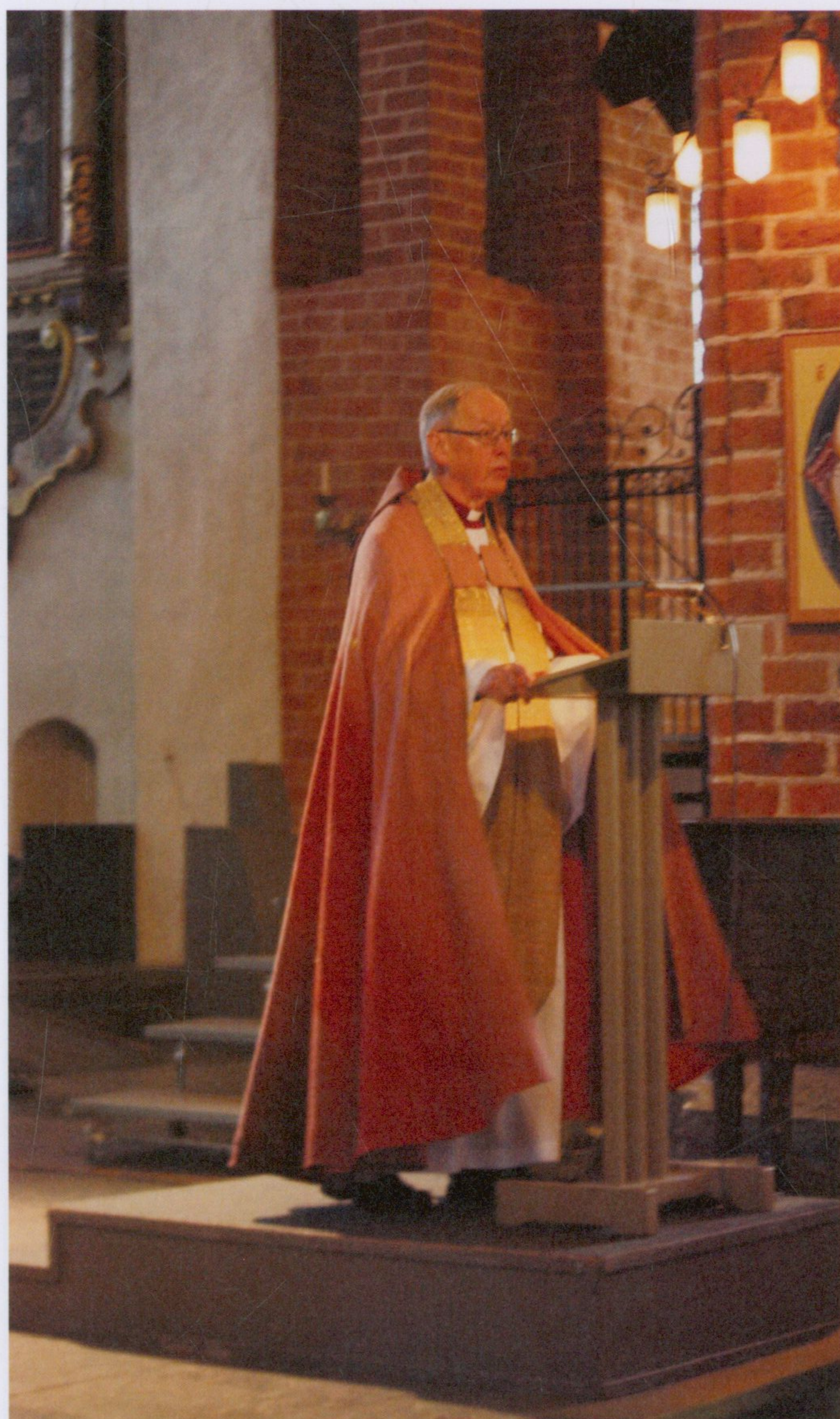
Az egyszerűsített honosítást/visszahonosítást kérelmezők közül sokan hivatkoztak arra, hogy amikor ők születtek – mondjuk Kassán, Beregszászon, Kolozsváron vagy Székelyudvarhelyen –, akkor ott még „magyar világ volt”. És előkerülnek ilyenkor a régi keresztlevelek, évtizedeken át rejtegetett okmányok és fényképek, melyek „azt a világot” idézik elénk.

Nyugdíjba vonult tagjaink közül sokan felszámolják házukat/lakásukat és hazaköltöznek – a szerencsésebbek a szülőföldre. Mások idősek otthonába vonulnak, s amit oda nem vihetnek magukkal, azt elajándékozzák. Szomorúbb az, amikor a gazdát cserélő házba/lakásba a kitűzött határidőre megérkezik a takarítócég, s mindent, mit bent talál, konténerbe teszi, s a szemételepre viszi. És így kerül szemételepre „az a világ”, melyért egyesek egy életen át dolgoztak, az az otthon, melyben családot alapítottak, éltek, jövőt terveztek és sok mindent beteljesítettek. És szemételepre kerülnek annak a világnak a kordokumentumai, fényképei és levelei, olykor felbecsülhetetlen szellemi értékei. Az emigráció egy-egy nemzedéke hangtalan sóhajjal távozik. S kevesen vannak, kik azzal a békeséggel bocsáttathatnak útjukra, hogy szemeik láthatták valami nagyon régtől és nagyon hön vágyott dolognak a beteljesülését, vagy valakinek jöttét, kit egy életen át vártak.

(Folytatása a 10. oldalon)

„1940. szeptember 15. Udvarhely minden lakója az utcán volt, várva a hadsereg előőrsének bevonulását. Szeptember 17-én került sor a díszbevonulásra, Werth Henrik vezérkari tábornok vezetésével, és a zászló átadására, melyet a Kormányzó Úr Udvarhelynek küldött. Ezt a zászlót koszorúztam meg. 1940. szeptember 20. A Kormányzó Úr látogatása Székelyudvarhelyen.” (A képet Bálint Éva fényképalbumából kölcsönöztük.)

Jonas Jonson püspök
a strängnási dómtemplomban levő Mártírok kápolnájának
megálmodója és megvalósítója

STRÄNGNÄSBEN ÖTÖDIK ALKALOMMAL EMLÉKEZTÜNK MAGYAR MÁRTÍRJAINKRA

Az Új Kéve 2008/4. számában Sebestyén Gábor számolt be lapunkban először a strängnási katedrálisban álló Mártírok kápolnájáról, s arról, hogy benne egy magyar mártír, Sass Kálmán neve is olvasható. Egyik svédországi „felfedező útja” során véletlenül bukkant rá, amikor családjával meglátogatta a hangulatos Mälar-tó parti várost. Beszámolóját Sebestyén Gábor ezzel az óhajjal fejezte be: „Külön élmény lenne sokunk számára, ha egy csoportos kirándulás alkalmával magyar istentiszteletet tarthatnánk a strängnási Mártírok kápolnájában.”

Amikor idén, 2013. november 30-án ötödik alkalommal jutottunk el Strängnäsbe, első ízben találkozhattunk a kápolna megálmodójával és kivitelezetetőjével, Jonas Jonson nyugalmazott püspökkel. Politidou Mária, az MTI stockholmi tudósítója elbeszélgetett a püspökkel. (Lásd *A püspök válaszol* c. írást.)

Az 1900-as években százezreket öltek meg keresztény hitükért. Az amerikai baptista prédikátor és polgárjogi harcos, Martin Luther King neve mellett ott találjuk a lett származású Maria Skobtsova apáca vagy a dán lelkész, Kaj Munk nevét is. Utóbbiak német haláltáborban végezték ugyanúgy, mint Dietrich Bonhoeffer német lelkész is. Kegyetlenül szedték áldozataikat a szovjetunióbeli „tisztogatások” ugyanúgy, mint a kínai kultúrforradalom is, mely elsősorban a keresztényekre vetette magát. Olyanok neveit is itt találjuk, akik a latin-amerikai polgárjogi mozgalmak keretében keresztény hitükből fakadóan álltak ki az elnyomottak mellett. El Salvador érsekét, Oscar Romerót szentmise közben lőtték le templomában. Loubelo Fidelet Brazzaville-Kongóban 1998-ban gyilkolták meg.

A MI ELFELEJTETT SVÉD MÁRTÍRJAINK

című írásában Bertil Svensson svéd missziós egyházi vezető arról panaszkodik, hogy „a történelmi emlékezet terén bizony gyengék vagyunk, talán épp azért, mert mi modernnek akarunk látszani.” A Dagen c. lapban megjelent írásában 12 olyan svéd vértanú nevét közli, akikről ma már alig hallani, bár hitükért haltak vértanúhalált:

1869-ben *Johan Leonard Elsblad*, az „Evangeliska fosterlandsstiftelsen” hittérítője Eritreában rablógyilkosok áldozatául esett. Ugyanennek az egyháznak volt térítője *Per-Eric Lager* is, akit ugyancsak Eritreában, 1876-ban gyilkoltak meg. 1893-ban Kínában, Songbu városában meglincselték *Anders Daniel Johanssont* és *Otto Wikholmot*, a „Missionsförbundet” térítőit. 1900-ban *Nathanael Carlesont*, a „Helgelseförbundet” misszionáriusát Kínában, a boxer-lázadásban kövezték agyon *Mina Hedlund* és *Justina Engvall* térítőkkal együtt. Rajtuk kívül további 40 svéd felnőttet és 10 svéd gyermeket öltek meg. A boxer-lázadásnak további 30 000 kínai keresztény áldozata volt. 1928-ban *Robert Elias Blomdahlt*, a „Svenska alliansmissionen” hittérítőjét rablók lőtték agyon Hohhot városában, Kínában. 1932-ben ugyancsak a „Svenska alliansmissionen” misszionáriusait, *Albert Franzent* és *Emelia Franzent* Kínában, Saratsiban szakácsuk mérgezte meg. 1961-ben Észak-Rhodesiában (a mai Zambiában) máig tisztázatlan körülmények között lezuhant a svéd *Dag Hammarskjöld* ENSZ-főtitkár gépe. 2012 decemberében Pakisztánban, Lahoréban lelőtték *Birgitta Almeby* pünkösdista misszionáriust.

A PÜSPÖK VÁLASZOL

Jonas Jonson püspök az Uppsalai Egyetem teológiai doktora, a Lutheránus Világszövetség volt helyettes főtitkára, az Egyházak Világtanácsa és a Katolikus Egyház közötti Együttműködési Bizottság volt elnöke, a Strängnäsi püspökség 1989–2005 között volt püspöke. A püspököt a kápolna kezdeményezésének háttéréről kérdeztük.

Jonas Jonson elmondta: a kápolna ötlete onnan ered, hogy a Fülöp-szigeteken egy misszionárius barátjával szeretett volna találkozni, s amikor annak falujába érkezett, megtudta, hogy barátját néhány nappal korábban megölték. Bűne az volt, hogy felvállalta a szegények érdekeinek képviselését, s a kormányt és politikusait bírálta a nyomorban élők tarthatatlan állapotáért. Önként és keresztény meggyőződéséből fakadón cselekedett, s bár tisztában volt azzal, hogy a hatalom ferde szemmel tekint rá, inkább lelkiismeretére hallgatott. A püspök elmondta, hogy hasonló kápolnák vannak Rómában, Canterburyben és Moszkvában is, de ezek mind csak saját vértanúiknak állítanak emléket, míg a strängnäsi ökumenikus: különböző egyházakhoz és felekezetekhez tartozó vértanúk neveit örökíti meg. A püspök úr úgy véli, hogy a név nélküli táblák is fontosak, hiszen azok azokat a mártírokat jelképezik, akiknek neve ismeretlen maradt, de akiknek emléke előtt egyaránt fejet kell hajtunk. A táblára felkerülő neveket az Egyházak Világtanácsának javaslatára választották ki. Sass Kálmán református lelkész neve is így került erre a helyre, s bár róla személy szerint nem sokat tudott a püspök, de a romániai kisebbségi egyházakról, a szász és a magyar evangélikus, a református és unitárius egyházakról ugyanúgy, mint a római katolikusokról annál többet. Személyes jó barátság fűzte Christoph Klein szász püspökhöz, s általa sok mindent tudott és tud eme egyházak korábbi és mai helyzetéről. Azt csak a mostani megemlékezésen hallotta megdöbbenően, hogy az érmihályfalviak perében elítéltek közül egyedül Sass Kálmán az, akit – családjának a román hatóságokhoz beadott többszöri kérelme ellenére – máig sem rehabilitáltak.

Politidou Mária újságíró

Politidou Mária
az MTI stockholmi tudósítója

Szerafin Alíz zenetanár

MÉG EGY MAGYAR VONATKOZÁSÚ EMLÉK STRÄNGNÄSBEN

A mártírokra emlékező istentisztelet után levelet kaptunk Nynäshamnból, Szerafin Alíz egyháztagunktól, aki részt vett a megemlékezésen, s a templomból kijövet érdekes felfedezést tett. Ezt osztja meg most velünk:

A strängnäsi dómtemplom előterében van egy képeslapok, kegyeleti tárgyakat árusító hely. Egész véletlenül szemem megakadt egy képeslapon, melyen Magyarország védőszentjei vannak. Ennek hátlapján olvasható, hogy a strängnäsi dómtemplom könyvtárában őriznek egy 1501-ben nyomtatott misekönyvet, melyet az esztergomi érsekségnek készítettek. A lapon Szűzmária látható a kis Jézussal, alatta Szent István király, Szent László király és Szent Imre herceg állnak kezükben pajzzsal és sajátos attribútumaikkal (azonosításukra szolgáló jelvényeikkel). Nemcsak megdöbbenő, de csodálatos is, hogy nemzetünk történelmi múltja mindenütt elkísér minket.

Szerafin Zoltánné, Alíz

A képeslap hátlapján olvasható szöveg: Missale Strigoniense (mässbok för Esztergoms ärkestift i Ungern), tryckt 1501. Jungfru Maria med Ungerns skyddshelgon Stephanus, Ladislaus och Emericus. Strängnäs domkyrkobibliotek.

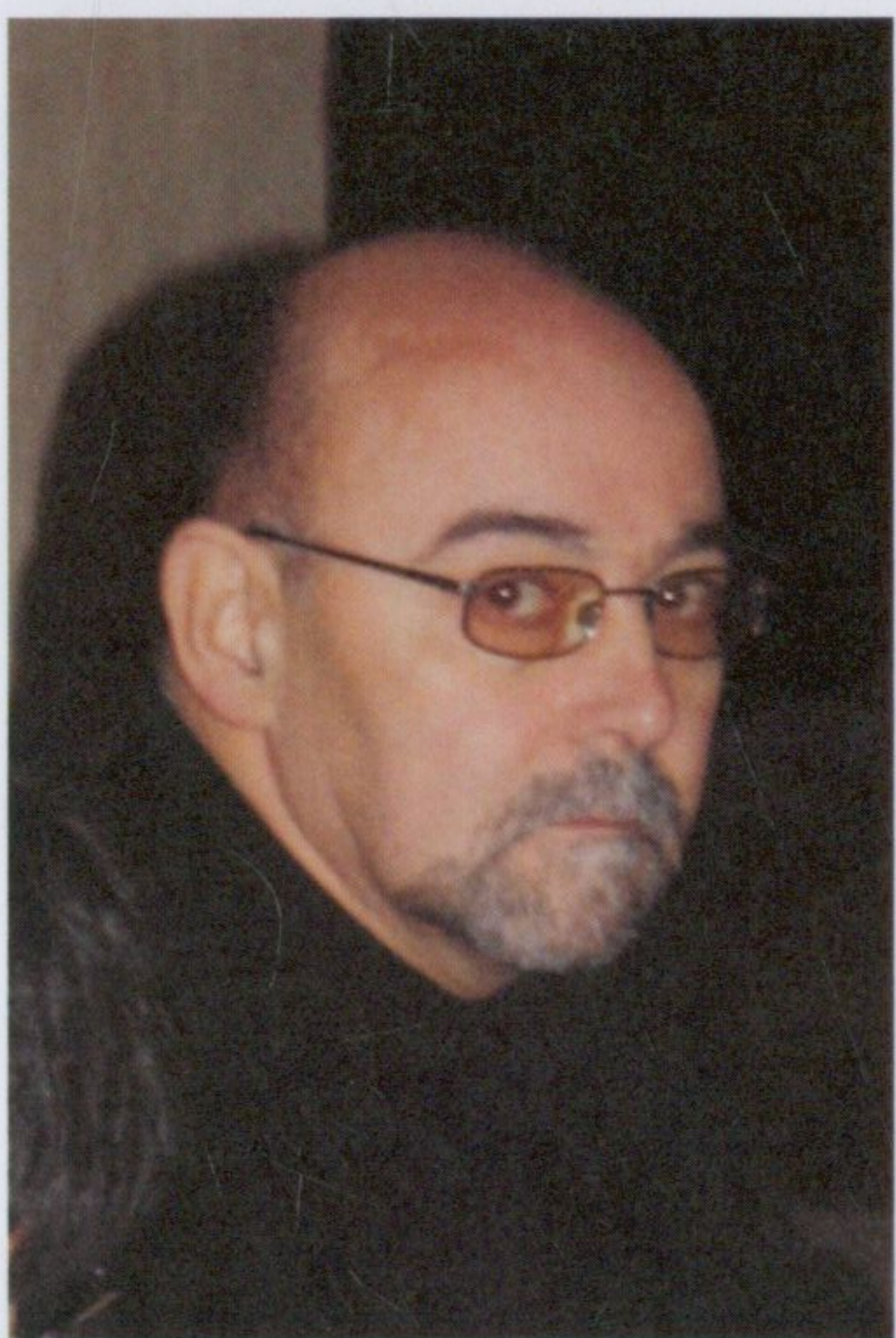

Magda Dávid orgonaművész

Az idei gyászistentiszteletet harangzúgás vezette be, majd az elcsendesedésből orgona hangja búgott fel a Röpülj páva, röpülj kezdetű népdal motívumával, melyet Magda Dávid orgonaművész improvizációjában hallottunk vissza különféle variációkban.

A svédországi magyar lelkes, Molnár-Veress Pál köszöntő szavait követően Stefan Dessman, a dómtemplom káplánja üdvözölte az egybegyűlteket. Politidou Mária újságíró, az MTI stock-

holmi tudósítója svéd nyelven szólt a 750 éves templomról, méltatta a Mártírok kápolnájának megvalósítását és köszöntötte a körünkben első ízben megjelent Jonas Jonson nyugdíjas püspököt. A püspök személyes vallomásban mondta el, mi adta a kápolna ötletét, s örömmel nyugtázta, hogy lám, nem volt hiába a sok fáradozás. Mokos Magda csellóművésznő és Pop Muszka Gentilia hegedűművésznő egy Beethoven-duót adtak elő.

Both Barna zongoraművész

A zsoltárolvasás után hegedűre és csellóra írt Bartók-duókat hallgattunk, majd István vértanúról szóló lekciónak következett, mely után Gérecz Attila: Boldog Özséb himnuszát Bíró Gulyás Katalin konzul-asszony mondta el.

Both Barna zongoraművész Mosonyi Mihály: Gyászhangok Széchenyi István halálára c. művét interpretálta. Az alapige (Zsid 10:39) és a prédikáció ezernyi kilométereken túl is üzent: „Mi nem

Bíró Gulyás Katalin konzul-asszony

a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerünk.” Újabb Bartók-duók után Gérecz Attila: Karácsonyi ének a börtönben c. verse hangzott el, majd a záróima és a Miatyánk után Liszt Ferenc eredetileg zongorára írt és Koloss István által orgonára átdolgozott Funérailles – Octobre 1849 c. hatalmas műve remegtette meg a templomot. A magyar és a székely himnusz után a résztvevők át-

Mokos Magda csellóművész

Pop Muszka Gentilia hegedűművész

vonultak a Mártírok kápolnájába. Érmihályfalva gyülekezete és saját részéről Madarassy Enikő koszorúzott, majd a Szent György lovagrend jelenlevő tagjai: Sebestyén Gábor, Gaal András, Fónyad Péter és Feldőtő Sándor helyezték el koszorút az oltárra. Az országos felügyelő zárszavait követően a Boldogasszony Anyánk kezdetű egyházi ének és áldás zárta a megemlékezést.

A Mártírok emléktáráján álló szobor

Gaal András, Madarassy Enikő, Fónyad Péter, Sebestyén Gábor, Molnár-V. Pál, Feldőtő Sándor

VALAMI MARADANDÓT CSELEKEDNI

A svédországi magyarság két kiemelkedő alakjának, stockholmi gyülekezetünk híveinek – Csillag Istvánnak és feleségének, Maros Magdának – adakozásából felújították Ady Endre síremlékét Budapesten, a Fiumei úti temetőben. A felújított síremléket november 22-én, Ady Endre születésnapján szép és magasztos ünnepség keretében, nagyszámú és reprezentatív közönség részvételével avatták újra. – Mi ezt diszkrét névtelenséggel szeretnénk volna véghezvinni, mert nem magunkat akartuk fényezni, hanem sokkal inkább a költő-fejedelem nagyságának és a vers örökkévalóságának, a magyar kultúrának szeretnénk volna adózni – írta Csillag István. – Szerettünk volna valami maradandót cselekedni. És most, hogy a tervünk valóra vált, a lelkünkben melegséget érzünk – tette hozzá Maros Magda. Karácsonyt várván, hadd melegítse lelkünket Ady Endre: *Karácsony* című verse!

Ady Endre

KARÁCSONY

1

Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének,
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.

Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumba
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.

A templomba
Hosszú sorba
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.

Mintha itt lenn

A nagy Isten

Szent kegyelme sugna, szállna,

Az én kedves, kis falumban

Minden szívben

Csak szeretet lakik máma.

2

Bántja lelkem a nagy város
Durva zaja,
De jó volna ünnepelni
Oda haza.

De jó volna tiszta szívből
– Úgy mint régen –
Fohászkodni,
De jó volna megnyugodni.

De jó volna mindent, mindent
Elfeledni,
De jó volna játszadozó
Gyermekek lenni.
Igaz hittel, gyermek szívvel
A világgal
Kibékülni,
Szeretetben üdvözülni.

3

Ha ez a szép rege
Igaz hitté válna,
Óh, de nagy boldogság
Szállna a világra.
Ez a gyarló ember
Ember lenne újra,
Talizmánja lenne
A szomorú útra.
Golgotha nem volna
Ez a földi élet,
Egy erő hatná át
A nagy mindenséget,
Nem volna más vallás,
Nem volna csak ennyi:
Imádni az Istent
És egymást szeretni...
Karácsonyi rege,
Ha valóra válna,
Igazi boldogság
Szállna a világra...

ELSŐÁLDÓZÁS ÉS BÉRMÁLÁS LJUNGBYBAN

2013. október 23-án hosszú várakozás után elsőáldozási, szentáldozási és bérmálási ünnepre került sor a ljungbyi Szent István-templomban. Egy éve már, hogy néhány szülő érdeklődött aziránt, hogy szokott-e lenni ilyen ünnep, milyen lehetőségek vannak arra, hogy itt Svédországban anyanyelvükön járulhassanak a magyar gyermekek az elsőáldozás és a bérmálás szentségeihez. Aztán Vaslabán Csaba Antal atya – aki már egy ideje jár hozzánk misézni – segítséget ígért. Csaba atya Balatonkeresztúron szolgál, erdélyi születésű pap, akinek köszönhetően megvalósulhatott a gyerekek/szülők álma.

A felkészülés rendhagyó volt: minden második vasárnap SKYPE-os hittanórát tartott a plébános úr a Miklós-házaspár vendéglőjében és technikai segítségével. Szokatlan volt, de csodálatos is megtapasztalni, hogy a gyerekek figyelnek, értenek, kérdeznek. A közbeeső vasárnapokon pedig a Petőfi-klub házában önkéntes hittanórákon gyakoroltuk az imákat, parancsolato-

kat, megismerkedtünk az ismeretlen szavak értelmével, olykor a keresztség rejtelmével, együtt néztük meg a Néri Szent Fülöp életéről szóló „Legyetek jók, ha tudtok!” című filmet. Számos gyermek és fiatal otthon verset tanult.

Mikor elérkezett a nagy nap, vibrált a levegő a boldog izgalomtól. A szertartás felemelő volt, azután a gyerekek gyönyörűen szavaltak, Benczédi Zsuzsa tanárnő kórusa aztán végképp feledhetetlenné tette az ünnepet. A gyerekek lelke a szemükben ragyogott, a szülők, nagyszülők könnyeikkel küszködtek és én hiszem, hogy akkor, ott, a zsúfolásig telt templomban velünk volt az Isten!

Öreg ljungbyi magyaroktól hallottam:

„– Ilyen még nem volt!”

Unokaik tekintetében pedig ígéretet láttam:

„– De lesz, biztosan lesz!”

Imreh Erika

A felső kép október 23-án a bérmáláskor, az alsó kép december 8-án, az istentiszteletet követő Mikulás-ünnepélyen készült.

VENDÉGSÉGBEN VÄSTERÅSBAN

Van valami különös szépség Västerås Ansgar nevű templomában. Tetőgerendái mintha az égbe kapaszkodnának, a szentélyrész félköríves lámpasora alatt állóra mintha dicsfény ömlene az egekből, egyenesen magától az Istentől. 2013. október 26-án a Stockholmi Magyar Kamarakórus jött vendégségbe Västeråsba. Aki hallotta őket, igen, annak szájára kívánczolt a dicséret és hálaadás: Laudate omnes gentes - Dicsérje minden nemzet, dicsérje az Urat! És szállt az ének, szállt a dal, Charpentier Te deumára Werner szerenádja válaszolt, Bárdos tiszai dallamára taizéi ének felelt. Kodállal Haydn, Gárdonyival néger spirituálé talált összhangot. Jó érzés volt magyarnak lenni ott és akkor, mikor a magyar istentiszteleteinknek helyet adó svéd vendéglátóink őszinte elismerését láttuk szemük csillogásán. Köszönet Nektek lányok, fiúk, drága asszonyok s ti komoly férfiak! Nagy Tamás, Makonyi Károly, Jenei István, Végh Norbert, Rehó Erik, Kozma Zsolt, Sántha Hanga, Kopasz Zsuzsanna, Kolnhofer Edit, Sántha Judit, Mitró Ildikó, Zöld Márta, Palotai Mária, Kiss Mónika, Kádár Zita, Bota Melinda, Kékesi Zóra, Koch Enikő! És köszönet neked Harmat László, karnagy úr! [mvp]

Az énekkart és a résztvevőket a västeråsi gyülekezet presbitere, Lindberg-Brustkern Katalin köszönti (a képen jobbról)

„MOSTAN BOCSÁSD EL” (Folytatás a 3. oldalról)

Pál apostol is érzi, hogy az agg Simeonhoz hasonlóan hamarosan ő is kérheti Urától az elbocsáttatást, mert ami rá bízott, aminek beteljesülését várta, az helyel-közzel megvalósult, arról már lehet egyfajta számadást készítenie, s ezért így szól Timótheushoz: „*Elérkezett az én elköltözésem ideje.*” S mintegy miheztartás végett, amolyan intésképpen mondja neki: én „*ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.*” (2 Tim. 4: 6–7)

S szinte érezzük, hogy folytatnunk kéne Pál gondolatait, valahogyan ekképpen: – Nos hát, Timótheus, most a te időd jött el, most a te harcod következik, neked kell a rajtvonalra állnod futásodat megkezdeni, neked kell bizonyítanod! De folytatja maga Pál is, kérve kérve Timótheust: „*hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással. ...Végezd az evangélista munkáját, szolgálatodat maradéktalanul teljesítsd!*”

Az adventi időben élő, Isten ígéreteinek beteljesülését váró, karácsonyt s benne Isten Fiának, az Úr Jézus Krisztusnak jöttét váró közösségeink egyelőre nem mondhatják, hogy „Mostan bocsásd el, Uram, a Te szolgád”. Nem mondhatják, mert az idő, melyben élünk, egyáltalán nem az elköltözés ideje. Persze hogy egyesek elköltöznek közülünk, persze hogy az emigráció egy-egy nemzedéke eltávozik közülünk, de a történelmi dimenziókban élő, már eddig is nagy korokat megélt egyháznak a földön feladatai és kötelességei vannak. A mi időnk egyházainak és gyülekezeteinek is megvannak a maguk nagyon is sajátos, éppen őreájuk szabott feladataik. A mi nyugat-európai magyar protestáns szórványközösségeinknek is meg kell találniuk a mában gyökerező és a mában megvalósítandó tennivalóikat.

Az előbb már említettek és elmondottak alapján már is megfogalmazhatjuk az egyháznak, s benne a lelkészeknek/lelkigondozóknak az egyik jól meghatározható és néven nevezhető feladatát: a rájuk bízottaknak felkészítését az akár fizikai, akár lelki vonatkozásban való „hazaköltözésre”.

A „hazafele készülöket” igenis meg kell szólítani, s a legnagyobb tisztelettel és tapintattal megkérdezni tőlük: – Tehetünk-e mi, az egyház valamit annak érdekében, hogy a szülőföldtől elszakadt emigráns közösségeink ne érezzék hiábavalónak itt töltött évtizedeiket, itt szerzett tapasztalataikat, sokszor kimagasló tudásukat?! Ne érezzék elveszettnek és szeméttelre menendőnek mindazt, amit megtermeltek, amit felépítettek, aminek birtokába jutottak. Nyíltan fel kell tárnunk, van-e értelme, és van-e kinek átadni azt, amit megörzendőnek, továbbfejlesztendőnek, még használandónak ítélnék/ítélünk meg, legyen az tárgy, ingatlan, vagy szellemi vagyon?! Az értékmentés mindannyiunk közös ügye, közös feladata és közös felelőssége!

Az idősbödő ember, amíg elméje tiszta, arra összpontosít, mi az, amit még el tud végezni, amit még el kell végeznie? S mielőtt a tennivalók listáját elkészítené, előbb hűvös józanság-

gal, érzelemmentesen számba veszi azt, ami lényegtelennek és feleslegesnek bizonyult; – listát készít az elhagyható és abbahagynivaló dolgokról.

Hadd öleljem át gondolatban kisebbik lányomat, aki azt, hogy vannak *lényeges és lényegtelen* dolgok, úgy jegyezte meg magának, hogy vannak *fontos és „fontostalan”* dolgok!

Az egyháznak, a lelkésznek/lelkigondozónak segítenie kell az elköltözésre készülöket abban, hogy különbséget tudjanak tenni lényeges és lényegtelen, fontos és „fontostalan”, hasznos és haszontalan dolgok között. És segítenie kell abban is, hogy a hazakészülő felismerje, mik az elhagyható és az abbahagynivaló dolgok.

De legalább annyira fontos és elengedhetetlen, hogy az egyház és annak szolgálói, lelkészei és fiatal tagjai is hallgassák meg a hazakészülőket arról, amit megtapasztaltak: a világról, az emberről, az Istenről. Hogy őszierintük mik a múlandó és mik az örök értékek. Mert az öreg ember már nagyon is jól tudja, mi az hogy *múló*. És mert tudja, mi az hogy *múló*, ezért sejtése van arról is: mi az hogy *örök*!

Az első korinthusi levélben gyönyörűen fogalmaz az apostol, amikor ezt mondja: „*Amikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy éreztem, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek; amikor pedig férfivá lettem, elhagytam a gyermeki dolgokat. Mert most tükör által homályosan látunk*”, mert „*most töredékes az ismeretem*”. (1Kor 13, 11–12)

Az apostol tisztában van már azzal, mik voltak életében a gyermeki vonások, a gyermeki érzések, gyermeki szólások, gyermeki gondolatok. A maguk idejében ezeknek megvolt a maguk helye és szerepe, de azt is tudja, hogy amint férfiúvá lett, el kellett hagynia a gyermeki dolgokat.

Pál azzal is tisztában van, hogy amit egy ember megtapasztalhat a világról, az emberről és az Istenről, az hihetetlenül kevés. Az csak olyan, mint amikor valamit homályos tükörben nézünk. Tudja azt is, hogy képességünk, ismeretünk fájdalmasan kevés ahhoz, hogy a magunk tudásával és a magunk erejével az Isten közelébe emelkedhessünk.

Egy hét választ el csupán karácsony szent ünnepétől, az istálló meleg illatától, a meghitt csendtől és áhítattól, a megszületett csecsemőnek örvendező pásztoroktól. És igazából semmi sem választ el attól, hogy felismerjük: ha a mi erőnk és a mi tudásunk kevésnek bizonyult ahhoz, hogy Istenhez emelkedjünk, akkor Isten ereszkedett le hozzánk, Ő volt az, aki emberi formát öltve a Földre jött, hogy lássuk, halljuk, hogy megismerjük őt.

S Ő az, akinek jöttén az agg Simeon boldog hálaénekbe kezdett: „Mostan bocsásd el, Uram, a te szolgád...”

Mi pedig az angyali seregek víg énekével válaszolunk rá, zengve, zengedezve:

„Dicsőség mennyben az Istennek!
Békesség földön az embernek!”

Molnár-Veress Pál

ÉRTÉKMENTÉS

Az előbbi (baloldalt befejeződő) írásban kijelentettük: az értékmentés mindannyiunk közös ügye, közös feladata és közös felelőssége! De ha már ez így van, s ezt felismertük, akkor azt is el kell ismernünk és el kell fogadnunk, hogy a témához szakértelem nélkül nem lehet és nem szabad nyúlni, mert a legnagyobb ügybuzgóság is okozhat iszonyatos károkat, ha mögüle hiányzik a tudás és a tapasztalat.

Albert Homonnai Márton született székely, született építész és született értékmentő. Tanulmánykötete – melynek címe: *Épített örökség és modernizáció** – azoknak kíván segítségére lenni, akik elsősorban faluhelyen örökségül kaptak egy szülői házat (jobb esetben az egykori háztáji gazdasághoz tartozó épületekkel és építményekkel együtt). Segítségére kíván lenni azoknak, akik mostanság vettek vagy kívánnak venni házat, telket, „életet”, s azzal a jó szándékkal vannak, hogy az azon álló lakóépületet felújítva, a mai kényelmi igényeknek megfelelően átalakítva, az esetleg eredeti rendeltetésüket elveszített gazdasági épületeknek (pl. csűrnek, istállónak) is új funkciót adva ezeket harmonikusan illesszék a faluképbe. Fontos, hogy a másunnan jött és letelepedni szándékozó embert a helyiek ne tekintsék „míg a világ” idegennek. A székely nép és benne a székely faluközösség mélyen hagyománytisztelő, településeit a „rendtartó székely falu”-ként emlegetik. Egy ház, egy csűr, egy kapu, egy kerítés, a házat fedő héjazat, a tornác, a kőalap mind-mind olyan árulkodó jelek, melyek a ház lakójáról, annak természetéről, barátságos vagy ellenséges voltáról vallanak.

Ajánljuk a tanulmánykötetet mindazoknak, akik a székely embert tisztelik, a Székelyföldet szeretik, s akik a székelység identitását magában hordozó építészeti örökség megőrzéséhez elkötelezetten viszonyulnak és cselekvő módon hozzájárulnak.

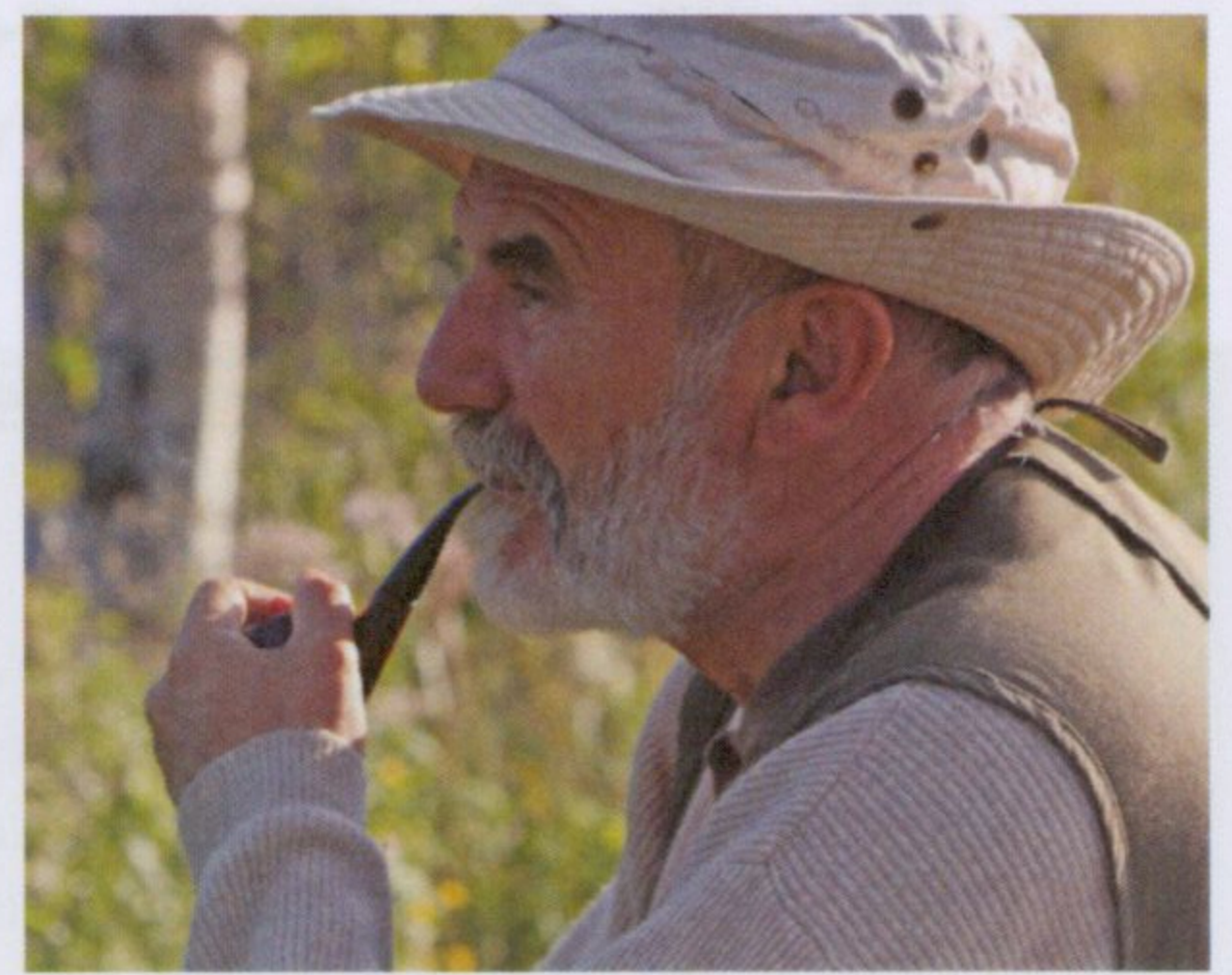
Problémafelvetés, célkitűzések

A székelység – a magyarság történelmén belül – sajátos történelmi múltja, társadalmi szerepe és szerveződése, életformája, életterének földrajzi és természeti környezete folytán olyan kultúrát, ezen belül pedig olyan épített környezetet teremtett, amely joggal tarthat számot az elismerésre, mint az egyetemes kulturális örökség része és mint egy népcsoport identitásának egyik pregnáns meghatározója.

A harmadik évezred küszöbén történelme során talán először szembesül a Székelyföld olyan méretű társadalmi és gazdasági változásokkal, amelyek képesek visszafordíthatatlan káros folyamatokat és pótolhatatlan veszteségeket okozni a térség kulturális örökségében.

*Albert Homonnai Márton: *Épített örökség és modernizáció. Székelyföldi példák a népi építészeti örökség integrált védelmére.* Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2009.

A kérdés az, hogy ennek az örökségnek a tulajdonosai, a közösség vezetői, a politikusok, sőt az építész tervezői szakmát gyakorlók kellő mértékben tudatában vannak-e a székely népi építészeti hagyaték történeti, esztétikai, eszmei, és nem utolsósorban anyagi értékével, valamint a jövő épített környezetébe való szerves integrálásának lehetőségeivel.

Albert Homonnai Márton építészmérnök

Dolgozatomban székelyföldi példákat szeretnék ismertetni és bemutatni a népi építészeti örökség megmentésének lehetőségeiről és a vonatkozó elméleti és gyakorlati kérdésekről, problémákról – nyilván a teljesség igénye nélkül. Ilyen példa az Énlaka faluban egy évtizede folyó értékvédo program, amelynek keretében több lakóháznál, gazdasági épületnél és más építménynél zajlottak kisebb-nagyobb munkálatok, a karbantartástól a helyreállításig, de más székelyföldi helységeken is olyan építészeti beavatkozásokat végeztek, amelyek például szolgálhatnak egy pragmatikus örökségmentésre.

A restaurálásnak nem múzeum- vagy skanzenszerű létesítményeket kell létrehoznia, hanem az élő hagyomány elvét képviselő, a korszerű kényelmet is biztosító, a jövő épített környezetébe is beágyazható épületeket, hiszen csak ilyen módon sikerülhet a fenntartható fejlődés és az integrált műemlékvédelem elvét gyakorlatba ültetni.

Épített örökség a globalizálódó világban

A székelyföldi falvak az 1989-es rendszerváltáskor településképi szempontból még nagyjából homogén arculatot mutattak. Vidékenként más-más periódusban állt meg az idő, az ipari központoktól való távolságtól, az ingázási lehetőségektől függően. Udvarhelyszék, Erdővidék, Marosszék, Háromszék főutaktól távol eső, eldugott, nehezen megközelíthető falvai XIX. század végi – XX. század eleji állapotban voltak, de számos korábbi keltezésű épület is állt még.

A falusi településeket jelentősen negatív irányba befolyásoló *lakóház-építkezés* a '60-as, '70-es évek első felétől, a kollektivizálás után következik be, a „kocka ház” megjelenésével. Később a diktátor megalomániás rendelete előírta, hogy falvakban, a főutak mentén kötelező az emeletes házak építése. Ennek nyomán, eleinte kényszerűségből, az utcára néző hazug emeletet építettek a tört síkú tető alatt, amelyet csak padlástérnek használtak, majd megjelentek az emeletes házak is, általában jellegtelen formában, heterogén és arányaiban megbontott faluképet eredményezve.

Mindezek mellett Székelyföld falvaiban még fellelhetők a népi építészet szép példái, amelyek nemcsak településképi

(Folytatása a 14. oldalon)

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

JANUÁR

11	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
12	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	
17	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	
18	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
19	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
25	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
26	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

ÁPRILIS

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	úrvacsora
11-13		HOLZHAUSEN	Protestáns Szövetség Presbiteri konferenciája	
18	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
19	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
20	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Húsvét úrv.
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Húsvét úrv.
26	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
27	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

FEBRUÁR

08	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
09	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
14	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
15	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
22	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
23	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

MÁJUS

10	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
11	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
16	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
18	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
24	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	
	16:00	ESKILSTUNA	Mariakyrkan	
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

MÁRCIUS

01	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
02	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
08	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
09	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
14-16		TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Küldöttgyűlés
16	10:00	TÄNGAGÄRDE	Trogared kápolna	
22	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
23	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
29	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
30	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

JÚNIUS

01-12		Tervezett bukovinai-erdélyi körút lehetséges ideje		
07		CSÍKSOMLYÓ	Somlyó-nyereg	Pünkösöd szb
14	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
15	13:00	HELSINKI	Dómtemplom kápolnája	úrvacsora
14	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
15	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
20	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
21	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
22	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
28	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
29	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

A 2014. ESZTENDŐRE

TEMPLOMOK / helyiségek,
ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÅS	Hässelholmskyrkan	Väglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgratan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Torpaplan
LJUNGBY	S:t Stephans kyrka	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-templom	Liisanpuisto 1
TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	40-es út Åspered felé
UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnorget
VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32
VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünetben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

OKTÓBER

04	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
05	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	úrvacsora
10	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
11	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
12	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
18	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
19	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
25	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
26	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

NOVEMBER

08	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
09	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
14	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	
15	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
29	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
30	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

DECEMBER

06	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
07	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
12	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
13	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
14	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
13	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
14	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
20	12:30	VÄSTERÅS	Info: 021-120 991 /Rehó/	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
21	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

ÉRTÉKMENTÉS (Folytatás a 11. oldalról)

szempontból értékesek, hanem önmagukban is hiteles képviselői egy adott periódus népi építészeti kultúrájának. (...) A székelly porta másik, tömegénél fogva legjelentősebb, a faluképet döntően meghatározó építménye a *csűrös pajta*, amely az egész Székelyföldön általánosan jelen van, és noha vidékenként eltérő sajátosságokat is mutat, mégiscsak egy töről fakad.

Székelyföld a csűrös települések térsége. A székelly csűrös pajta alaprajzilag és szerkezetileg olyan tökéletesre formálódott, hogy több évszázados történetében csaknem változatlanul elégitette ki az állattartás támasztotta igényeket egészen a mai napig. Habár a „mezőgazdaság szocialista átalakításának” 1962-es befejezésével a csűrös pajták nagyrészt funkciójukat veszítették, ezek az épületek átvészelték a rendszerváltásig tartó időszakot. Talán a háztájiban engedélyezett egy tehén tartásának lehetősége mentette meg, avagy a székelly atyafi bölcsessége, aki nem tartotta véglegesnek a kommunizmust. Az anekdota szerint, mikor a kollektivizálók hajtották ki a lovait az udvarból, így szólt utánuk: „ha netalán tán-tán-..., a lovaimra még számítok”.

A '89-es rendszerváltást követő néhány évben újra benépeültek a gazdasági épületek, de a már kiöregedett gazdálkodók, a korszerű termelőeszközök hiányában, az önellátáson kívül nem tudták biztosítani a hatékony, piacra való termelést. A fiatalabb generáció tagjai más területeken, jelentős számban külföldön vállaltak munkát. Később, az uniós csatlakozás és a globalizáció körülményei közepette, a székelly faluképet meghatározó építmény így végérvényesen elveszítheti eredeti rendeltetését és előbb-utóbb pusztulásra ítéltetik, hacsak valami csoda folytán belátható időn belül a hagyományos gazdálkodási forma nem kap újból teret a társadalmi munkamegosztásban.

A hagyományos székelly falu sajátos arculatát meghatározó harmadik építmény a *kapu*, amely – a magán- és közterület közötti határolási-kapcsolati szerepe mellett – a porta cégére is egyben. Esztétikai értékét elsősorban eredeti szerkezeti felépítése és arányai adják. Díszítésük (faragás, festés) nem haladja meg a mértékletesség határait a szerkezet és az arányok viszonylatában, de akár hiányozhat is. A díszítőmotívumok jelentéstartalma a régmúlt időkben gyökerezik. Csaknem minden székellyföldi faluban találunk még igen szép példányokat, főleg a XIX. századból, de akár XVIII. századit is.

A hagyományos kapuállítás a diktatúra idején egyfajta önazonosságot megmutató törekvésként is jelentkezett, hozadéka – a megvalósult néhány szép példán túl – gyakran elkorcsosult formájú és anyaghasználatú (például vasbeton) kapukat eredményezett.

A XXI. század eleji változások, az uniós csatlakozás és a globalizáció, a székelly társadalomban olyan hirtelen történet okoznak – a kommunizmus után a másodikat – az évszázadok során kialakult életformában, lakáskultúrában és építkezési szokásokban, amelynek eredményeképpen a még álló hagyományos lakóházak nem felelnek meg a mai kor komfort-igényeinek, sok esetben fizikailag károsodtak, az esetek zömében – a szemlélettől függően – erkölcsileg is elavultak.

Most érkezett el az az idő, amikor a „határtalan” mozgásszabadság, a gazdasági gyarapodás, a globalizáció nyomán fellendült multinacionális kereskedelem kínálta építőipari technikák és termékek dömpingje megadhatja a kegyelemdőfést az épített örökségnek. Nem kis részben a reklámok sugallta új értékrend közízlést alakító hatása folytán is.

Az örökség fennmaradását befolyásoló tényezők

„Minden közösség a kollektív emlékezet alapján és saját múltjának tudatában felelős saját örökségének azonosításáért és kezeléséért” (Krakkói Charta). Magyarán: az örökségvédelmi törvényt és szabályzókat, valamint azok végrehajtásának felelősségét a kulturális régió szintjére kellene lehozni, biztosítva a megfelelő szakintézményeket is.

„A civilizációk nem területileg, hanem egzisztenciálisan és kulturálisan meghatározott „embervilágok”, melyeket egymástól különböző spirituális, intellektuális, művészi és tudományos teljesítmények, valamint egymástól eltérő társadalmi szokások és tevékenységek jellemeznek”. (Segesváry Viktor: Globalizáció, hegemonia és a harmadik évezred politikai újjárendeződése.)

Örökségvédelmi magánkezdeményezések az 1989-es rendszerváltás előtt és után

A kommunista diktatúra utolsó másfél évtizedében még az állami műemlékvédelmet is teljesen megszüntették. A múzeumok keretében műtárgyakat nyilvántartó részlegek működtek, a jelentősebb értékűnek becsült műtárgyaktól megfosztották tulajdonosaikat, kötelezván azok beszolgáltatását. A közismert falu-szisztematizációs országos program tulajdonképpen agráripári központok létrehozását célozta a falvak akár agresszív-erőszakos (buldózeres) vagy csendes felszámolásával. Ez utóbbinak első fokozata a településnek a hivatalos település-lajstromból való törlése volt. A program indoklása a megművelhető mezőgazdasági területek növelése volt, de tulajdonképpen a közösségek teljes felszámolását, elgyökértelenítését, egyszóval identitásuk egyik meghatározó tényezőjétől való megfosztását célozta. Ezt az is bizonyítja, hogy legelső lépésként kötelezték az összes emlékmű, útmenti- és határ-keresztjel, emléktábla lebontását, az egyházak birtokában levő összes iratanyag „biztonságba” helyezését.

A kulturális örökséggel foglalkozni ebben az időben a rezsim haragját váltotta ki és rendszerellenes tevékenységnek minősült. Még ilyen körülmények között is akadtak olyanok, akik az épített örökség dokumentálásával foglalkoztak inkognitóban, csaknem egész Székelyföldre kiterjedően. A teljesség igénye nélkül méltányos néhány név megemlítése: Benczédi Sándor, Zakariás Attila, Kovács Árpád és Máthé László, valamint Czompó Márta (Sepsiszentgyörgy), Kovács Dénes (Csíkszereda), Gyöngyössy János (Székelyudvarhely), hiszen az általuk végzett felmérések, fotók további kutatásokban, esetleg helyreállításokban is fontosak lehetnek. (...)

Aki örökségvédelemre adja fejét, többnyire a beteljesületlen vágyak és sorozatos kudarcok mindennapjait kell átélje, a tehetetlenség érzetével együtt. Ennek ellenére egy-egy eredményre vezető kezdeményezés további munkára serkent és példaeértékűvé is válhat, mind a műemlékvédelmi szakma, mind az épített örökség tulajdonosai és közösségeik vezetői számára.

Énlaka és az énlaki értékvédő program

1993-ban a Történeti Városok és Falvak Nemzetközi Bizottsága egy Kárpát-medencére kiterjedő vizsgálatot indított a még jelentős népi építészeti örökséggel rendelkező falvak felkutatására. (...) A csíkszeredai Albert Homonnai Márton és Szikszay László elkészítették Énlaka kulturális örökségét bemutató dokumentációját. (...) A Nemzetközi Bizottság Énlakát és Torockót a Világörökségi Listára való felterjesztésre javasolta.

Ezt követően, 1994-től 1996-ig Énlaka és Torockó épített örökségét több helyen bemutatták annak reményében, hogy sikerül pártfogókat találni a falu támogatására, hagyományos képének megőrzésére, miközben az óra a vesztére ketyegett. A kommunista rendszerben halálra ítélt, elnéptelenedett, a fiatalabb nemzedék által elhagyott falu napjai meg voltak számlálva. Épített öröksége a szegény tárgyat képezte a falu lakóinak szemében, és napról napra tovább romlott az állapota. Szellemi kultúrájának egy-egy szelete veszett el minden temetéssel. A porták tartozékainak jelentős részét, berendezéseit és bútorait régiségkereskedők szállították el a faluból, a római kori helyszíneket fémdetektoros „régészek” kutatták. Sok diófa is a gyors pénzszerzés áldozata lett. A falu pusztuló, „lerobbant” képet mutatott.

1996-ban Belváros–Lipótváros Budapest Főváros V. kerülete Önkormányzata „örökbe fogadta” a két falu – Énlaka és Torockó – építészeti hagyatékát, dr. Román András műemlékvédelmi szakember javaslatára. Így kezdődött 1997-ben az Énlaka Értékvédő Program. (...)

A rendszerváltás után, 1991-ben a lakosság visszakapta birtokait és a „hamu alatti parázsként” még létező hagyományos gazdálkodás újra éledezni látszott.

Az 1989-es rendszerváltás Énlakát még szinte egy századnyival korábbi képében találta, de a látogatót romantikus időutazásából hamar „visszarántották” ordító disszonanciájukkal a – sajnos elég nagy számban jelen lévő – fémoszlopos bádogkapuk. A diktatúra körülményei, a „gyáristává” vált fiatalabb generációk hétvégi hazalátogatásával az üzemekből és a helyi gép- és traktorállomásról érkezett a kéznél lévő és tartós építőanyag, hiszen az erdők 1948-as államosításával – történetében először – nem juthatott faanyaghoz a székelység. (...)

A program első éveiben a hangsúly főként a faluképet nagyon zavaró fémoszlopos bádogkapuk, -kerítések eltávolítására, és hagyományos kapuk felállítására esett.

Az értékmentés nem vezethet sikerre, ha nincs kiépítve egy egészséges partneri kapcsolat az épített örökség tulajdonosaival. Ez Énlakán többnyire sikerült. Az eleinte tartózkodó

és bizalmatlan magatartást az esetek többségében kollaboratív hozzáállás váltotta fel. Úgy látszik, sikerült megerősíteni azt a hitet, hogy a látszólag elmaradott, hátrányos helyzetből előnyt lehet kovácsolni, múltjából még jövője is származhat a falunak.

Az énlaki ingatlanok ára felértékelődött a környék falvaihoz képest, a lakók saját erőből is egyre többet vállaltak az épített örökség helyreállítására. A falu a rossz utak ellenére is a kulturális turizmus egyik célpontja lett. (...)

Énlaka épített örökségének felmérésében és dokumentálásában többek között részt vettek: Albert Homonnai Márton és Szikszay László, az épületek helyreállítási munkálatai nagy részének kivitelezői elsősorban az a Balla Szabolcs és Kerestély Zsolt voltak, akik a Tángagárdei Gyülekezeti Otthon felújításában is részt vettek.

Az örökségmentő program kihatásai

Az énlaki példa hatására – a médiának is köszönhetően – örvendetes jelenség, hogy érdeklődés mutatkozik az épített örökség hasznosítására más székelyföldi településeken is, mind magánemberek, mind pedig jogi személyek részéről. A felcsíki Pogányhavas kistérségi társulás szervezésében községi polgármesterek már két alkalommal is látogattak Énlakára és ismerkedtek meg az épített örökség rehabilitációjával.

Albert Homonnai Márton

Firtosváraljai utcakép (Szilágyi Enikő felvétele, 2013)

RÉGI DIÁKEMLEKEIMBŐL

Diákélet a kolozsvári régi unitárius kollégiumban a XIX-ik százév végén
Írta és az 1957. június 30-án tartott ötvennyolcéves érettségi osztálytalálkozón felolvasta Antónia Mihály

IV. rész

Szünnapok, vakációk

Az alkalmi szünnapokon s ünnepi vakációkon a megszokott rend már többé-kevésbé enyhült. Reggel később keltünk, napközben több szórakozást engedtünk meg magunknak. Jóidőben a tágas udvaron különféle labdajáték: kótya, kukk, székelbenforgó, bűdű avagy ciglészés járta, hogy a tiltott gombozásról ne is szóljak. A football későbbi import.

Ha a mostoha idő a szobához kötött, a nagyobb diákok sakkal, dominóval, legátusi élmények leadásával s hasonlókkal ütötték agyon az időt, vagy a thékában (ifjúsági könyvtárban) hírlapokat, folyóiratokat olvastak, míg a gyerekek „harang-kalapács” kockajátékot játszottak a nagy asztal mellett, apró fodormenta cukorkában malmoztak, ostábláztak vagy „hajdú-bíró-szegényember”-eztek, melyben a tolvaj tenyerébe jókat sóztak a keményre bogozott zsebkendővel.

Mulatságos volt az is, mikor valamelyik játékos szemét bekötötték, megbújtatták, a körülállók pedig a jól összefont törülközővel rendre nagyokat húztak az alsófelére mindaddig, míg kitalálta a ráütő nevét. Aztán az bújt meg, s így tovább.

Néha valamelyik közismertebb esemény, jelenet vagy történelmi tárgyú költemény, ballada élőképpen való megjelenítése is szokásban volt.

Egyszer, novícius korunkban Csép Miklóssal és Kiss Gáborral a farsangvégi szünnap estéjén felelevenítettük és a II. emeleti lakószobákban előadtuk Garay „Obsitosát”. Csép felöltözött Napóleonnak, én a feleségének, Gábor pedig vitéz Háy Jánosnak. Mikor a II. emeleti szobákat végigjártuk és a lépcsőn lefelé mennénk, a fordulónál beleütköztünk Boros Sándor igazgatóba.

– Maguk mit csinálnak, hová mennek? – kérdi.

Valamit hebegtünk, hogy így meg amúgy, csak ártatlan farsangi tréfa az egész...

– Hát magának Csép, mi van a csomagjában?

Napoleon éppen a mennyiségtani jegyzeteit, füzetait csomagolta volt be útipoggyásznak. Kénytelen-kelletlen bevallotta a direktornak. A helyzet elképzeléséhez tudni kell, hogy Csép minden tárgyból eminens – amint ma mondanók: éltanuló – volt, csupán a mennyiségtanból nem, amiért Boros előtt nem is volt soha grata persona. Aztán szó nélkül elvonultunk, s többet nem foglalkoztunk ilyesmivel.

Egyébiránt Csép Miklósban volt egy jó adag humorérzék is. Valahonnan megszerezte a „Pesti Művelt Társalgó” című könyvecskét, melyben a társadalmi érintkezés szabályai voltak. Hogy viseljük magunkat társaságban, mulatságban, bálban, zsúron? Hogy kezdjünk társalogni utcán, színházban, összejöveteleken stb. Mi illik és mi nem? A függelékben minták voltak szerelmivallomásra, szerelmeslevélre, leánykérésre, csalódásra, kiábrándulásra, szakításra s így tovább. Ezt a kis könyvet együtt áttanulmányoztuk, részletenként felolvastuk, sőt, egymástól fel is kérdeztük.

Az effél dolgokban Kiss Gábor is mindig szívesen vett részt, különösen ha ugratni kellett valakit. Olyankor elemében volt. Így történt, hogy amikor Fekete Jóska kérdezte, hogy hol ihatna egy csésze kávé, régen óhajtja, Gábor mindjárt ajánlotta, hogy a belközéputcai Grobois-cukrászdában jól lehet kávézni, s nem is drága. De megsúgja, hogy a kávé mellé egy pohár vizet is tesznek, hogy kávézás után a vendég a csészéjét kimoshassa s az asztalkendőcskével kitörülhesse. Szegény Jóska ezzel tényleg félszeg helyzetbe is hozta a kiszolgáló leányka előtt.

*

Most veszem észre, hogy iskolai emlékeim között igen elkalandoztam útvonalamtól, visszatérek tehát a szünidei időtöltéseinkhez.

Mikor a játékból már elég volt, mindig akadt egy-egy jó hegedűs vagy fuvalás diák, s fölcsendültek a szokásos diáknóták:

„Ha diák vagy, ne tanulj,
Vígan élj és ne búsulj.
Boroskancsó a kezedbe,
Barna kislány az öledbe,
Heje huja haj!

Antónia Mihály régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit Benczédi László szíves engedélyével közlöm, ugyanis Antónia Mihály későbbi magyarszováti unitárius lelkész az ő anyai nagyapja, kinek egyik kézírásos füzete diákemlékeiről szól, a másik füzete a fél évszázadot átölelő magyarszováti szolgálati éveit eleveníti fel. Jelen lapszámunkban diákemlékeiről szóló feljegyzéseinek harmadik részét közöljük.

Ha felszólít a tanár,
Mondjad neki: nagyszamár!
Vágd a könyvet a fejébe
Az egész osztály nevébe
Heje huja haj!

Nem lesz abból baj,
Mért is lenne baj?
Máskor sem volt baj.
Heje huja haj!

Aztán vitatkozások, diákproblémák kerülnek sorra. Így például hogy ki a legerősebb diák a kollégiumban? Abban az időben az általános vélemény az volt, hogy az iskola legerősebb diákja Kiss Vilmos VII.-es diák, kit a tavaszi sorozásban be is soroztak, de ha az évvégi vizsgán sikerrel átmegy, egy évi haladékosra kap a bevonulásra, s jogot az egyéves önkéntességre. Sajnos a vizsgán megbukott, s efölötti bánatában nagyot mulatott, amit egyik helyi lap szemfüles riportere kiszínezve és eltúlozva kiírt lapjában. Kiss Vilmost pedig október 1-re behívták a medgyesi 2-es Miklós-huszárokhoz közlegénynek.

Történt, hogy a következő, 1894. évben az emlékeztetés „Memorandum”-pör kolozsvári tárgyalása alkalmával a rendfenntartó lovasságot a medgyesi huszárezredből rendelték Kolozsvárra, s köztük volt Kiss Vilmos is. Szabadidejében belátogatott a kollégiumba is a keménykötésű huszárgyerek. Mi apróbbak illő tisztelettel vettük körül, s az utcán is, ha lovas őrzőjáratban fölfedeztük, a járdáról követtük amíg bírtuk, szüntelen biztatva: „bátran Kiss úr, szorítsa Kiss úr!”

A nagy politikai pör tárgyalása, tekintettel a nagy közérdeklődésre, a történelmi nevezetességű „redout”-épületben folyt le, melynek tetején a mi diákkorunkban még ott volt és járt a négyszögletű bádogtorony csilingelő órája, melyet később leszereltek.

A város és környéke

Miután az alma-mater mindennapi életébe betekinttünk, nézzünk körül s tekintsük meg a várost és környékét is.

A vidéki gyereket legelőbb is az lepi meg, hogy a külvárosból reggelenként befelé igyekvő hóstáti leányok, menyecskék sárgaréz abroncsos, fehérre súrolt lapos csebreckékbe egymás mellé helyezett magas cserépköcsögökben, fejükön hozzák a friss reggeli tejet a házakhoz s ugyanígy kosarakban a zöltséget a piacra. Közbe-közbe jobbra-balra köszöntgetnek, tereferélnek s bámulatos biztossággal egyensúlyoznak.

Odább megbámulja a „szamosvizest”, amint egy számmal vagy rossz gebével vontatott taligára szerelt jókora hordójából árulja és méri a szamosvizet, szüntelen

kiabálva: „Szamosvizet, akinek kell, hamar!” Az utcakapukon pedig egymásután perdülnek ki a fürge háztartási alkalmazottak, hogy a nagymosáshoz folyóvizet vegyenek, egy kártyával 1 krajcárért, mivel az utcai szivattyús közutak vize mosásra alkalmatlan, salétromos volt.

Minden nap lehetett látni az utcákon a Gyalui-havasokról való szénégető mőcokat, amint apró mókány lovacskáikat kötőfékszáron vezetve a kapukon bekukkintottak s kínálták a jó és olcsó vasalószenet. Hová jutottunk azóta! A mosógép és villanyvasaló korába!

A gyalogjárók sem voltak aszfalttal burkolva, hanem még a Főtér körül is csak gránitkockákkal kirakva, a szerkút pedig legtöbbnyire gömbölyű macskafejű flassterkövel kövezve.

Hasonló volt a közvilágítás is. Erdély több városában, így Udvarhelyen is már megvolt a villanyvilágítás, mikor Kolozsváron a gázvilágítás is kezdetleges volt. A Hosszú-utcában, külföldi tőkével épült és a várossal hosszabb lejárattal szerződésben levő gázgyár csak a belvárost látta el úgyahogy gyéren alkalmazott utcai lámpásokban lobogó lángokkal, miket a lámpagyújtogató egy hosszú csőbe helyezett égő kanóccal gyújtott fel alkonyattájt. Ilyenkor a csintalan gyerekek kiabálták utána: „bácsi, ég a botja vége”. A választ pedig nevetve dugták zsebre.

A külváros utcáiban meg éppen faoszlopokra szerelt petróleumlámpák pislogtak.

Ilyen volt a helyzet az iskolai lakószobákban is. Egy 11-es petróleumlámpa lapos sárgás lángja világított a hosszú asztalon.

Emlékezetem szerint Kolozsváron az első villanyvilágítási és központi saját fűtőberendezést a „New York” szálló és kávéház új épületében alkalmazták.

Ugyancsak a kolozsvári „New York” szálloda előtt láttam életemben a legelső automobilt, bámuló tömegtől körülvéve. Szaladtunk is utána jó darabig, míg a Középutcában szemeink elől eltűnt.

*

Most tegyünk egy kis sétát a város területén.

A Belmagyar-utca főter felőli sarkán állott Nagy Gábor „Központi Szállodája”, melynek a Magyar-utca felőli földszintjén volt Rigó Árpád papírkereskedése. Innen szerezte be a tanulóereg mindenféle írószer, papír s egyéb ilyenmű szükségletét. Szolid, tisztességes kiszolgálás, hová szívesen jártunk kevéske pénzünkkel vásárolni.

A szálloda főter felőli földszintjén Biasini Sándor fűszerkereskedése volt. Nagyforgalmú üzlet mindenkor, de különösen hetivásáros napokon. A tulajdonos öregúr mintaképe a komoly tisztességes régi kereskedőknek. Aprócseprő dolgainkat itt vásároltuk be, ahol a legnagyobb medvecukrot, angolgyümölcsöt, krumplicukrot s hasonló csemegéket lehetett kapni. Már előre megtanultuk, hogy kell kérni: „kérek kettőért selyemcukrot, de sokat, mert

betegnek kell!” – S a pénzt is adjuk vissza ugye? – mondta rá Vas úr, a mindig tréfáló fősegéd.

Mint a legtöbb kereskedésben itt is a kiszolgáló segédeknek fizettünk. A kiszolgáló személyzet hűségében feltétlenül megbíztak. Pénztárosnők alkalmazása csak később jött szokásba.

Ha vagy egy hamis pénzt kellett „elsütni”, azt nem itt, hanem az Andrásofszky-nővérek vegyeskereskedésében próbáltuk, rendesen az esti szürkület idején, lámpagyújtás előtt, ahol a lyukas ezüst 20 krajcárostól s a halványsárgás „tordai piculától” legkönnyebben meg lehetett szabadulni. A vénkisasszonyoknak nem volt jó szemük.

Ugyancsak a Nagy Gábor szegletén állottak napestig ügyfelekre várva a békésen pipázgató egyensapkás hordárok. Sapkájuk elő részén, fehér alapon nagy piros betűkkel „Hordár” és a számja ékeskedett. Közülük egynek „Önálló hordár” felirata volt kék betűkkel festve, de hogy ez miben különbözött a többitől, máig sem tudom. Mindössze 15-ön lehettek.

Évek múlva feltűntek az utcákon a pirossapkás, egyenruhás, kerékpáros fürge „messenger boy”-ok, de nemsokáig. Úgy látszik, a vállalat nem volt életképes, vagy Kolozsvár még nem világváros.

A „Központi Szálloda” melletti egyemeletes épület a remek barokk-stílusú Bánffy-palota, melynek magas előteraszán szintén Nagy Gábornak volt a kávéháza, udvarán pedig étterme és nyári kerthelyisége.

Egyik őszön a Bánffyhunyad-vidéki nagy hadgyakorlatok alkalmával ez a palota volt a király főhadiszállása, ízlésesen renoválva. Ugyanakkor a Tivoli-, ma Bolyai-utca felőli urasági istállóban helyezték el a királyi udvari fogatok lovait. A borotváltképző lovászok szívesen engedték, hogy megbámulgassuk a pompás lovakat, hintókat, melyeket az utcákon is többször láttunk, míg a király és kísérete Kolozsváron időzött.

Ezekben a napokban a király meglátogatta a Ferenc Ferdinánd Tudományegyetemet is, hol a fizikai intézet laboratóriumában éppen akkor szerelték be az új találmányt: a Röntgen-készüléket, mellyel a király jobb kezéről mindjárt fölvetelt is készítettek, mit a Schuster Emil sportüzlete kirakatában még napokig szemlélhetett a közönség. Ez a Röntgen-felvétel az 1915. év tavaszán a budapesti parlament épületében rendezett hadegészségügyi kiállításon is mint érdekesség ki volt téve (Érdekes Újság III. évf. 17 sz.)

*

Mint gyermekek, sokszor megbámultuk a főtéri templom magas tornyát s a kíváncsiság rávitt, hogy egy páran meglestük, mikor a harangozó a torony alján levő piros vasajtón bement elhúzni a déli harangszót. Utánalopóztunk fel egészen a harangokig. Nem is bánta, legalább segítettünk neki a harangozásban.

Hanem onnan a magasból alátérintve a téren mozgó

emberparányokra s szétnézni a Szamos tágas völgyén – felfedhetetlen élmény volt nekünk.

Abban az időben a főtér sem volt oly rendezett, mint napjainkban. A templom körül a torony felőli oldalon épületek, kereskedések, mészárszékek, kisebb műhelyek vegyesen. Kelet felől egy emeletes ház, ennek földszintjén Ember Bogdán gyógyszerháza az egyszarvúhoz. Déli oldalon, a mai Mátyás-szobor helyén árúbódék, sátrak. A tér délfelőli részén Ferenc-császár 1817-i látogatásának emlékoszlópa, az impozáns méretű „Státua” állott, négy sarkán négy sas, csőrükben egy-egy babérkoszorúval. Ezt az emlékművet a Mátyás-szobor felállítása előtt áthelyezték a Karolina-térre. Úgyszintén a nagytemplom körüli épületeket is eltávolították s az egész teret rendezték. Alkalmassá tették hazafias ünnepélyek, népgyűlések, felvonulások rendezésére. Ott tartotta az egyetemi ifjúság is évenként a Március 15. s Október 6. ünnepélyeit.

A történelmi nevezetességű épületek közül a régi fejedelmi rezidencia már eltűnt a főtérről, ellenben a tér délnyugati sarkán a Rhédey-palota, az első magyar színház emléktáblájával ma is áll.

*

Az Egyetem-utcába betérve tekintsünk be a régi központi egyetem ódon épületébe, melynek hatszögű téglapadlójú földszinti előcsarnokának mennyezetéről egy vízszintesen, arccal lefelé tekintő, lehetetlen helyzetben levő, világos okkerbarnára mázolt, életnagyságú szoboralak fenyegette az alatta járókat, a bármely pillanatban bekövetkezhető lezuhanással. Hogy melyik szentet ábrázolhatta ez a szobor, gyerekésszel nem érdekelt s ma sem tudom, valamint azt sem, hogy a régi épület lebontásakor az onnan hová kerülhetett.

Kisdiák korunkban egyszer Nagy Józssival itt járva, meg akartuk tekinteni az Erdélyi Múzeum Régiségtárát, melyet azonban zárva találtunk. Az árkádos folyosóban végighaladva, felbátorzkodtunk aztán a csillagvizsgálóhoz. Ennek az ajtaja előtt nagy sziklatömbök, félmázsás mészkő, gránit és bazaltközetek voltak a falnak támasztva. Az egyik mászkőszikláról leolvastam, hogy lelőhelye Homoródalmás. Hiszen ez az én szülőfalum. Mintha régi kedves ismerőssel találkoztam volna, megsimogattam, megöleltem, aztán mozdítani próbálta. De abban a pillanatban reámborult, maga alá nyomott mindkét lábammal a földre. Józsi barátom a veszedelem láttára megfutamodott lefelé a lépcsőkön. Utána kiáltok:

– Gyere vissza, mert nem mozdulhatok, emeld meg ezt a rusnya követ.

Erre ő hamar viasszaladt, kiszabadított, aztán együtt menekültünk. Szerencsére nem vett észre senki.

*

Az Egyetem-utca a mai Petőfi-utcai Biasini szállodára torkollik, melynek homlokzatán emléktábla hirdeti, hogy

ott volt megszállva Petőfi Sándor és neje 1848. október 21-én és következő napjain.

Innen mindjárt a Házsongárdi köztemetőbe érünk, hol Erdély nagy történelmi alakjai között nekünk unitáriusoknak is sok jelesünk pihen.

Ez a temető volt diákéveink alatt a vizsgára készülés egyik legcsendesebb helye.

*

Visszatérve, tekintsünk be most az Óvárba, hol először is Mátyás- király szülőházát pillantjuk meg. Egyemeletes, ódon stílusú, jól gondozott épület, külső falán az énekbeöntött emléktáblával. Diákéveinkben honvédlaktanya volt, később E.K.E. múzeum, ma képzőművészeti iskola.

Átellenben vele egy másik emeletes épület, Bocskay István szülőháza.

Innen pár perc alatt kiérünk a Karolina-térre, hol akkor a „Karolina kórház” volt. Bennebb a Ferencrendiek klastroma, 1568 után kollégiumunk első épülete. Itt van a Ferencrendi barátok temploma is, melynek déli oldalához van építve a Kornis-család sírboltja, melynek bejárata vasráccsal van elkülönítve a tértől. A rácson belől egymással szemben két egyszarvút ábrázoló kőszobor fekvő helyzetben őrzi a kriptá bejáratát. Ezekről a monda azt tartja, hogy amikor meghallják, hogy a felettük levő torony órája éjfélver, fekvőhelyükről felpattannak, a közeli Szamoshoz szaladnak, isznak s újra visszafeküsznek.

*

A Karolina-tér nyugati oldalsorán van a kétemeletes Rucska-ház, ahová 1896 telén tánciskolába jártunk a kapu feletti, elsőemeleti nagyterembe, Jámbor Mihály színházi táncmesterhez. Büszke is volt a mester az unitárius diákok kolonjára. Abban az időben nem volt annyiféle tánc mint ma. Csárdás, valcer, polka, keringő s az elmaradhatatlan francianégyes voltak a legszokásosabbak, melyeken kívül alig tanítottak mást.

Különösen kedveltek voltak a szombat esti „fillérestélyek”, melyekre 12-ig kimaradási engedélyünk is volt. Olyan kisebbszerű bálók voltak, melyekre a fiúk fekete ruhában, keményített inggel, fehér glasszé kesztyűben, a lányok befűzve, báli legyezővel, kesztyűsen jelentek meg.

Egyik táncóra végén Jámbor bácsi bejelenti, hogy a közelebbi fillérestélyen a második négyest Antonya úr fogja rendezni. Persze nagy kitüntetésnek vettem s minden erőmből igyekeztem érdemes lenni a bizalomra. Éjjel is, ha álmomból fölébredtem, magamban elmondogattam a figurákat, nehogy majd belesüljek a „szerelmesek négyesébe”, amint a 2-ik négyest nevezték. Fürkésző szemek különösen kíváncsian vizsgálták, hogy ki kivel járja ezt.

Boldog diákszerelem! Rózsaszínű álom.

Végre elérkezett a pillanat, a zenekar „beharangozta” a négyest. Élére állok a táncosnőmmel és konstátálom, hogy mindenkinek van párja, s minden párnak vizavija. Kezd-

hetjük az első figurát: „Kolon vizit”... „vizit jobbra”... „vizit balra”... „sénangle” s így tovább, mint a karikacsapás. Jámbor bácsi is elégedetten mosolygott. Mikor az összes figurák lejártak s a rendező rátermettségét, szellemességét dokumentáló utolsó ún. szabadfigura következett volna, kimondtam a vezényszót, hogy „Párok, séta jobbra”, majd: „Hölgyek, kettővel előre”...

Ez volt a vesztém! Zúgás, moraj a teremben. Megjegyzések röpködtek, hogy „udvariatlanság”, „nem járja”, „ki vele” s más nem éppen hízelgő kifejezések.

Ezek ma engem itt meg fognak lincselni, gondoltam magamban. Legszívesebben az ajtón kívül szerettem volna lenni. A terem egy felzavart hangyabolyhoz hasonlított. A tumultusban a táncosnőmet is elvesztettem. Ott álltam, mint egy kárvallott, a középben, tanácstalanul. S ekkor egy hang elkiáltja: „Csárdást”, a zenekar rázendít egy ropogós csárdásra. Ezzel az incidens egyelőre elintéződött. De csak egyelőre. Félreálltam, s észrevettem, hogy a fal mellett ülő mamák is lesújtó tekintettel néznek reám. Sőt, másnap reggel a táncosnőm papája is, mikor az utcán találkoztunk, szándékosan félrenézett, holott máskor előre szokott köszönni.

Szörnyen bántott a kudarc. Már az öngyilkosságra is gondoltam, csak nem tudtam eldönteni, hogy melyik nemét is válasszam, amikor egyszerre az az ötletem támadt, hogy felveszem a kapcsolatot öngyilkos ismerőseimmel. Tanácsot kérek tőlük.

Éppen akkortájt lőtte föbe magát Székely Ferenc iskolafőnök, Szentpéterre, szülőfalujába lelkésznek már kinevezett papjelölt, pár évvel előbb pedig Pálfi Lajos VII-ikes diák a 4. sz. szobában. Megkérdezem tehát őket. Erre a lehetőség is megvolt.

Ugyanis Barabás Ábel és György János vezetése alatt a 14-es szobában minden este folyt a szellemidézés, tallércsusztatás, asztaltáncoltatás. Persze ehhez az első feltétel, hogy a szellem idézője higgyen a spiritizmusban. Különben a szellem nem jelenik meg, vagy ha meg is jelenik, nincs köszönet benne, tör, zúz, rombol.

Az a baj ért engem is, hogy a szellemek nem jelentkeztek. Amit a rendezők arra magyaráztak, hogy nem vagyok jó médium. Így aztán életben kellett maradnom.

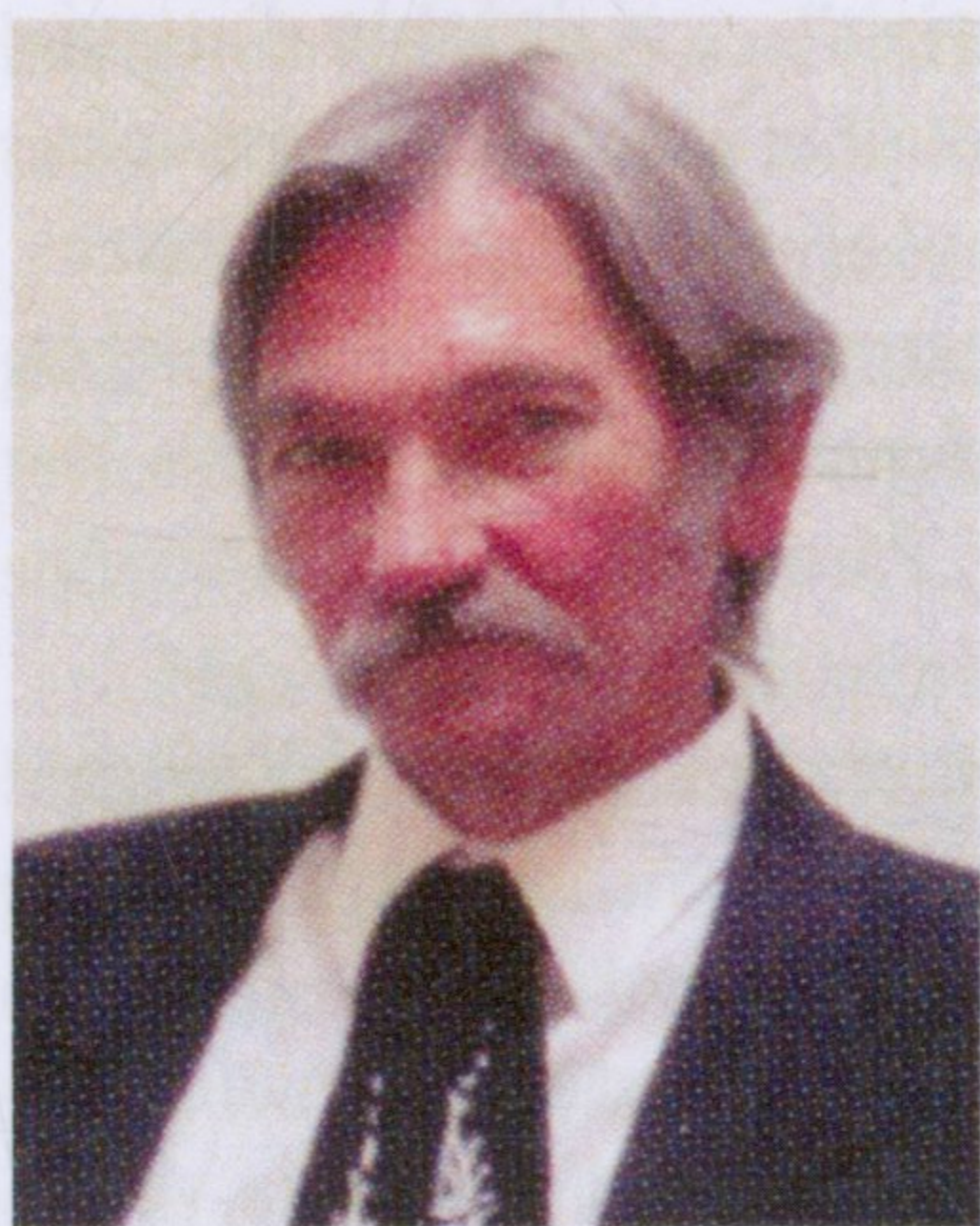
Különben az 1890-es évek derekán a spiritizmus az embereket mindenfelé nagymértékben foglalkoztatta. Kolozsváron is városszerte foglalkoztak vele. Egész irodalma, folyóirata is volt a szektának.

Igaz, hogy élceket, anekdotákat is faragtak róla eleget.

Egy bánatos özvegy elhunyt férje szellemét megidézve megkérdi, hogy a túlvilágon hogyan érzi magát?

- Nagyon jól! – feleli a szellem.
- Jobban-e, mint az én karjaim között?
- Sokkal jobban! – válaszolja a férj.
- Na ugye drágám, szép a mennyország?
- Nem tudom, mert a pokolban vagyok.

(Folytatjuk)

Krizbai-Nemes György
1952–2013

Krizbai György 1951. augusztus 28-án született Nagyenyeden, egy hétgyermekes családban. 5 leánytestvére és egy fiútestvére volt. Iskoláit szülővárosában végezte, majd a nagyhirű Bethlen Gábor elméleti líceumban érettségizett, 1970-ben. Mindvégig kiváló tanuló volt. Az érettségi után felvételizett a Kolozsvári Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézetbe, ahol 1975-ben lelkészi oklevelet szerzett. Segédlelkészként előbb Bözödbe kapott kinevezést, ahol 3 évet szolgált. A segédlelkészi évek letelte után teológiai szakvizsgát, úgynevezett „nagyapri” vizsgát tett és önálló paróchus lelkészi státuszt nyert. Ekkor már megpályázhatta és elnyerte Geges lelkészi állását, ahol egyhuzamban 13 évet szolgált. Végül Nyárádmagyarósra került, s ebben a kedves Bekecs-alji községben 23 éven át szolgált, egészen nyugdíjazásáig. Az 1989-es fordulat után levelezői tanfolyam keretében Kolozsváron pedagógiát is végzett, s ezáltal jogot szerzett arra, hogy akár iskolákban is taníthasson. A teológia utolsó évében, 1974. július 30-án házasságot kötött Nemes Katalinnal. Ekkor vették fel kölcsönösen egymás családnevét és ettől kezdve neve Krizbai-Nemes György lett. Házasságukból 3 gyermek született: 1975-ben Avar, Nagyenyeden, 1977-ben Noémi, Bözödon, végül pedig 1980-ban Orsolya, Gegesben. Nyárádmagyaróson még egy rokon kislányt fogadtak be a családba, ugyanis ahol a kislány született – Sikaszón –, nem volt sem villanyáram, sem iskola. Ők szállásolták el, ők etették, ők látták el minden szükséges ruhával, iskolai felszereléssel stb. Ma már más világ van Sikaszón is: jelenleg felkapott nyaralóhely lett belőle. Krizbai-Nemes György nemcsak olvasni, de írni is szeretett.

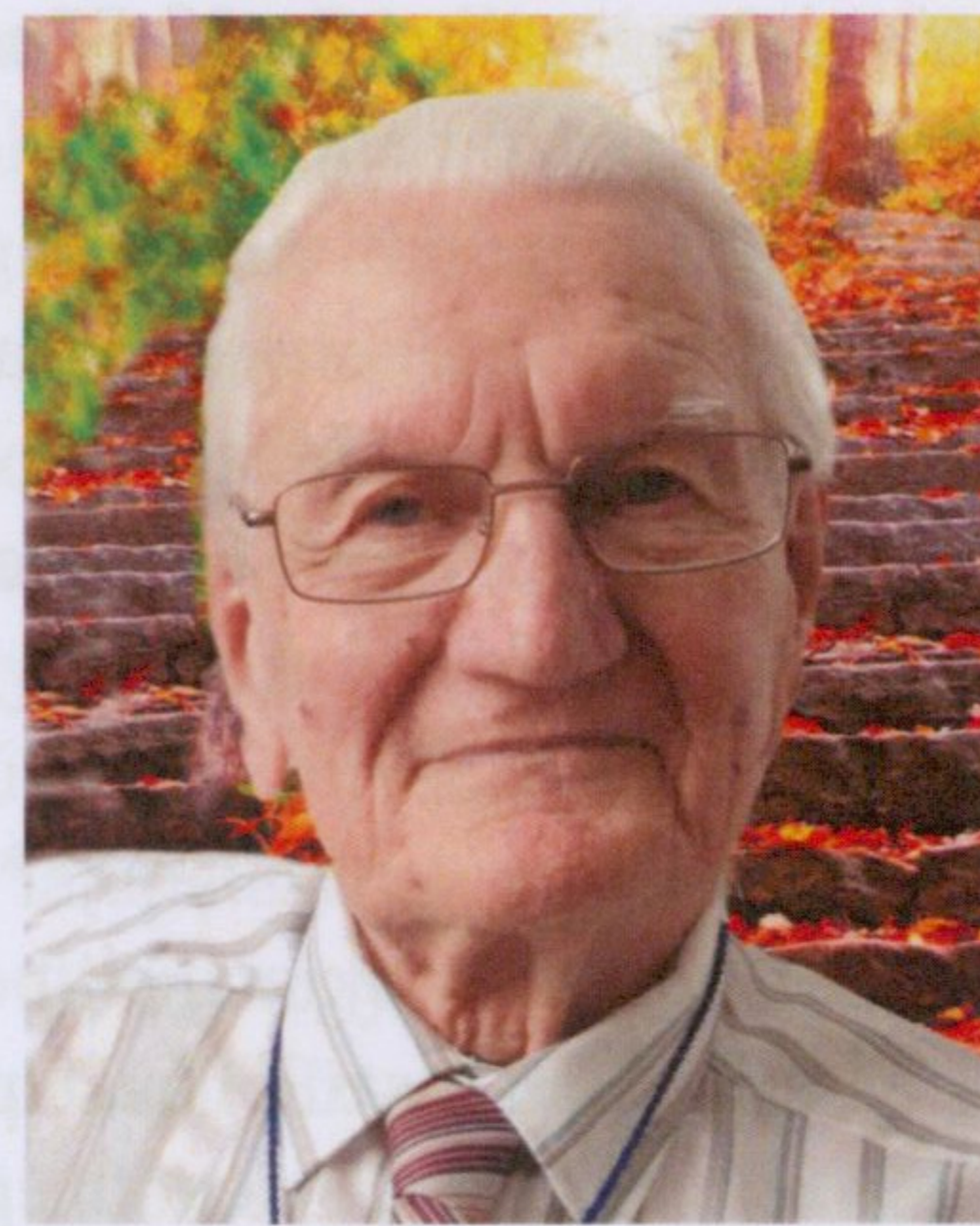
Az egyetemi évek alatt teológiai előadásokat sokszorosított, írógépen, majd Csiha Kálmán és Bustya Dezső prédikációit adta ki teológusok számára, kézikönyv formájában. Ezekből szerény kis jövedelemhez jutott, melyre a mindennapi megélhetéshez volt szüksége. Később, immár a „rendszer váltás” után írásait a Marosvásárhelyen megjelenő Népújságban és különböző egyházi lapokban közölte, de mindig névtelenül. Könyvei: *Nyárádmagyarós leánydombjai*; valamint a *Köztünk élnek* című. Az első könyv helyrajzi jellegű, a második a cigányokról szól. Prédikációit is lejegyezte, vázlatosan, támpontokban. Igehirdetői szolgálata mellett igyekezett humanitárius téren is segíteni embertársainak. A stockholmi gyülekezet által támogatott egyik sokgyermekes család éppen Nyárádmagyaróson lakik, s az oda küldött segély a lelkes és főként felesége, Katalin tiszteletes asszony gondoskodása útján jutott el a rászorultakhoz, illetve ők tartották velük rendszeresen a kapcsolatot. Miután Krizbai-Nemes György betegsége okán nyugdíjba vonult, hazaköltöztek Nagyernybe, a felesége szülőfalujába. Ott hunyt el 2013. szeptember 3-án, alighogy betöltve 61-dik évét. Isten adjon neki örök békességet!

Matók (Becker) Ilona
1925–2013

Becker Ilona 1925. július 9-én született Székesfehérváron egy hatgyermekes polgári családban. A négy leány és a két fiútestvér szüleiktől gondos, erkölcsös nevelést kaptak. A második világháború újabb sebeket ütött a nemzeten, s utána bizonytalan idők jöttek. Kikutat ebből a nehéz helyzetből a család csak abban látott, hogy Ausztriába költözzenek, egy jobb jövő reményében. Elképzelésük vi-

szont nem vált valóra. A tábori élet megtörte a családot. A szülők, két leánnyal és a két fiútestvérrel visszatértek Magyarországra, de Edit és férje Venezuelát választották új hazájuknak. Ilona viszont tüdőbetegsége miatt maradt egyelőre a táborban, ahol könnyebb irodai munkát kapott, s ellátása így biztosítva volt. Itt ismerkedett meg jövőbeli férjével, Matók Ferencel, a magyar hadsereg főhadnagyi rangban levő katonatisztjével. Ilona még csak 19 éves volt, és Ferenc benne látta meg jövőjét. Rövid idő múlva a csendes kis falu templomában házasságot kötöttek. A gyógyulás reményében Svédországba jöttek, ahol Ilona sikeres kezelést kapott betegségére. Lassan beilleszkedtek a svéd társadalomba, anélkül, hogy magyarságukból bármit is feladtak volna! Mindketten munkát és lakást kaptak. Boldog jövő elé néztek, de hamarosan „az örömből ürm is vegyült” – Ilona gerincbetegsége. De mindez nem törte meg őket. Múltak az évek, boldog együttélésben. Az 1956-os forradalom és szabadságharc letörése után rengetegen, mintegy kétszáz ezren hagyták el Magyarországot. Közülük sokan kerültek Svédországba, s ezen belül viszonylag sokan kerültek Västeråsba is. A menekültek fogadására néhány honfitársával együtt Matók Ferenc egyesületet alapított, melynek elnöke lett. A bérelt helyiségben az újonnan érkezettek egy „kis hazára” találtak: magyar szóra, magyaros ételekre! Ilona mind az egyesületi munkából, mind egyéb segítő munkából bőven kivette részét. Bizalommal fordulhatott mindenki hozzá szinte bármely ügyben, Ilike mindig segítőkészen állt rendelkezésre. Múltak az évek és ők végezték munkájukat, egészen addig, amíg Ferencet „égi szolgálatra” nem szólította a Teremtő. Ilona egyedül maradt. Vigasza az itt élő barátai és az otthoni rokonai voltak, akiket élete végéig tehetségtől függően anyagilag támogatott. S bár nagyon fájdalmas volt Ferenc nélkül, lakását, ahol idejövételük óta laktak, a nyugdíjas otthon kényelméért sem tudta elhagyni. Csak akkor költözött be, amikor már nem tudta ellátni magát. Lakásukból csak Ferenc egyik fényképét vitte magával, mely az egyik kis asztalkán szokott állni. Utolsó napjait, sok baráti támogatással, ebben az otthonban élte le. Aztán hallgatva Ferenc hívó szavára, elhagyta a földi életet, hogy egyesüljön vele az örök mennyei hazában. Október 17-én a västerási Hovdestalund-temetőben búcsúztunk tőle. Örök világosság fényeskedjék neki!

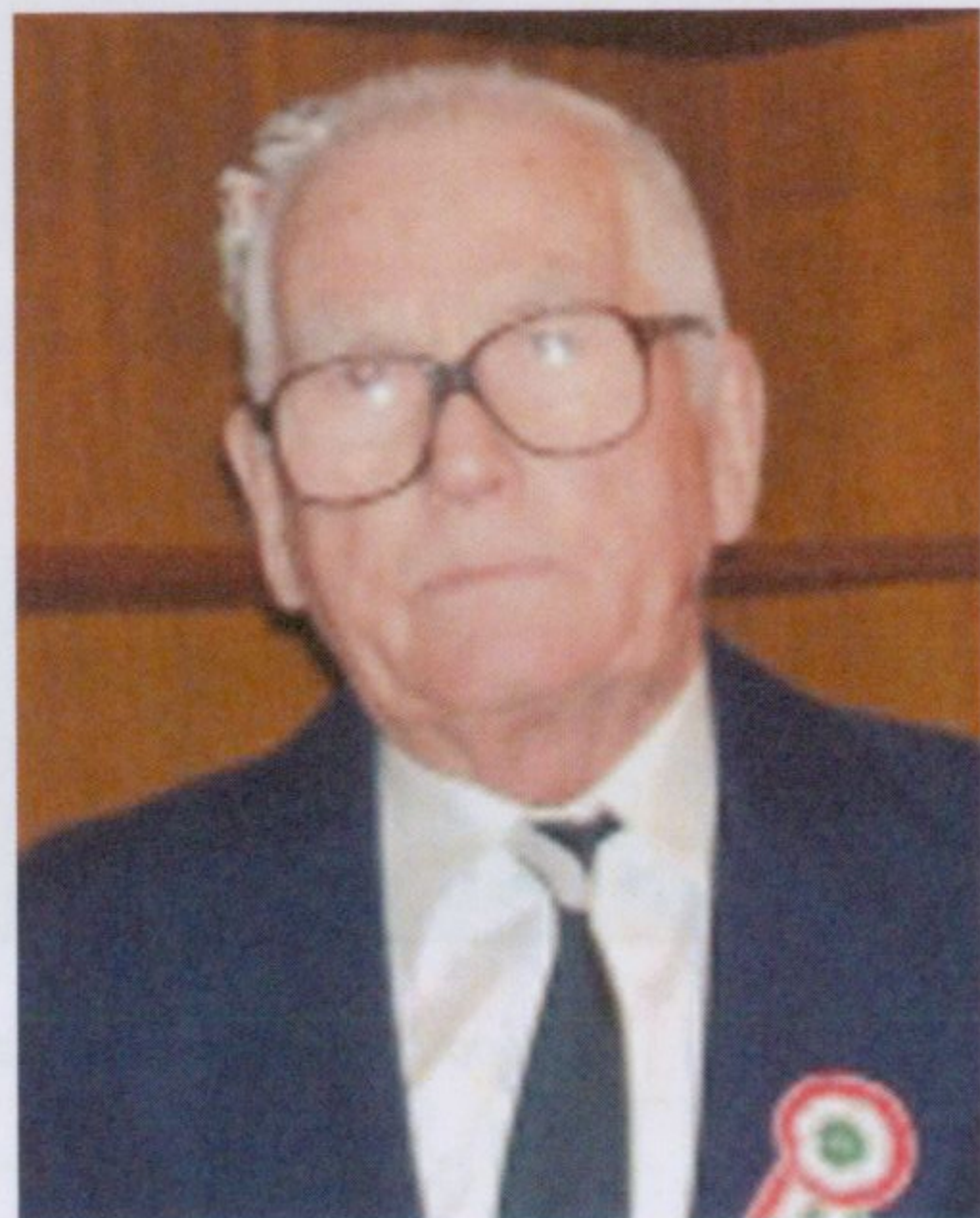

Muntyán István
1923–2013

1923. február 25-én született Kolozsváron, egyetlen lánytestvére után második gyermekként. A családi legendárból ismerte a dédapja csodálatos házasságát egy Majláth grófkisasszonnyal, akit kitagadott a család amiatt, hogy a jóképű asztaloshoz ment férjhez. Nagyapja, Muntyán Péter temetkezési vállalatot alapított három fiával együtt Kolozsváron. Miután a legnagyobb Muntyán fiú házasság folytán áttelepült Szegedre és a nagyapa is elhunyt, a Kolozsváron maradt két testvér közösen működtette tovább a vállalkozást. Az általános iskola elvégzése után Muntyán István – édesapja kívánságára – kereskedelmi líceumot végzett, majd az egyetemen is a közgazdasági kart választotta. A 17 éves Muntyán István nagy élménye volt az 1940-ben visszatért magyar fennhatóság, az 1945 tavaszáig tartó magyar hatalom Észak-Erdélyben. Függetlenül attól, hogy édesapja és nagybátyja résztvettek az 1940 szeptemberi kolozsvári bevonuláskor a Horthy Miklós kormányzót fogadó küldöttségben, nevük mégis felkerült a kilakoltatásra javasolt nem-magyarok listájára. Csak több jeles helyi személyiség közbenjárása nyomán került le a család a kitoloncolandók listájáról. Ez az incidens nem ingatta meg hitét a visszatért magyar hatalomban; Malmői lakása falán a Nagy-Magyarország térképe mellett ott volt Horthy Miklós kormányzó képe is. Ifjúkorának nagy élménye volt a katonaság. Az erdélyi fiatalok a magyar hadsereg kötelékében előbb levontképzést kaptak, majd 1944-ben mozgósították őket. Muntyán István Budapestre, a ludovikásokhoz került. Mivel régi kolozsvári barátnőjétől, Jászai Maritól levelet kapott, hogy családjával együtt Budapestre menekültek,

Muntyán István az ostromlott Budapestben maradt. Csodával határos módon, a kritikus pillanatokban lélekjelenlétének köszönhetően végül is hazakerült Kolozsvárra, ahol azonnal besorozták a román hadseregbe, s ennek keretében teljesített további katonai szolgálatot. Szakmai pályafutását előbb a családi vállalat könyvelőjeként kezdte, majd az 1949-es erőszakos államosítás után a Libertatea bútorgyár alkalmazta könyvelőként, majd az Állami Építkezési Vállalathoz került, előbb a számviteli osztályra, majd főkönyvelővé léptették elő. Később, mivel nem akart párttag lenni, vizsgáztatott könyvelőnek, de valójában ő maradt a főkönyvelő, egészen nyugdíjba vonulásáig. Kollégáinak az igazgató így mutatta be a fiatalembert: „kinézésre német (mert szőke haja volt), származása szerint magyar nemesi sarj, neve után román”. 1956-ban Muntyán István megnősült, s a házasságból egy fiuk született, István. Miután a gyermek István elérte a nagykorúságot, szülei közös megegyezéssel elváltak. Amikor volt felesége egészségi állapota megromlott, Muntyán István látogatta és támogatta őt, egészen 1986-ig, amikor áttelepedett Magyarországra. Közben a nagykorúvá vált gyermek a 80-as években a szekuritáté zaklatásai elől Svédországba menekült. Később, a 90-es években mindkét szülő a fiuk hívására Svédországba, Malmöbe telepedett ki. Volt felesége 1993-ban meghalt, a malmöi temetőben van a sírhelye, amit Muntyán István rendszeresen gondozott, s amelyben most együtt fognak nyugodni az örök megbékélés jegyében. Muntyán István kora ifjúságától késő öregségéig rendszeresen sportolt: korcsolyázott, sízett, kajakozott, lovagolt, vízilabdázott, vitorlázó repülő volt, tornászott és úszott. Miután Malmöbe áttelepedett, a családot mindig igyekezett mindenben segíteni, a fia és a menyé vállalkozásaiban is aktívan résztvett. Rá mindig és minden körülmények között lehetett számítani. Miután fia, ifj. Muntyán István visszatelepedett Kolozsvárra, a biztonságot számára Judit, a menyé jelentette, aki sok szeretettel és odafigyeléssel rendezte apósa ügyeit. Sok szeretetet kapott Marikától, Judit édesanyjától is, meg Nusitól, egy másik Malmöben élő barátnőjétől, akit a „bájos királynőjének” nevezett. Idős korának egyik öröme kolozsvári barátnője jelentette, akivel évente két-három hetet együtt töltöttek Malmöben, boldogan sétálgatva kézenfogva, tréfálkozva, szeretve egymást. Sokat nevettek, közösen énekeltek,

táncra perdültek, ünnepi asztalhoz ültek. Egész lényükkel mintha azt akarták volna példázni, hogy az idős emberek is akarnak és tudnak szeretni, és talán még jobban, mert tudatában vannak annak, hogy nincs már sok hátra. Barátnőjével vasárnaponként elmentek a templomba, és megköszönték a Jóistennek, hogy egymásra találtak. Minden évben azzal váltak el, hogy megköszönték Istennek az együttlétet, és reménykedtek az újabb találkozásban. Muntyán István 90 esztendőzt kapott ajándékul Istentől. Ember volt, aki megpróbált az maradni az ember telenség időszakában is. Emlékét megtartjuk, nyugodjon békében!

Jerotievics József
1922–2013

Budapestben született 1922. február 22-én. Apja Jerotievics Miklós, anyja Szilágyi Eszter volt, akik valahol Szatmár megyében ismerkedtek meg, és házasságukból 3 fiú és 2 lány született. József az utolsóelötti gyermek volt. Az első világháború

utáni évek a nemzet újraeszmélésének keserves éveit voltak, amikor egy szétszaggatott országban egy szétszabdalt nemzet fiai és lányai kellett a minden szempontból megváltozott körülmények között megtalálják a szűkre szabott maradék országban helyüket és megtalálják az „ahogy lehet” feltételrendszerében jövőjüket. Jerotievics József iskoláinak elvégzése után szabóinasként szabadult fel Budapestre, s ott kezdte dolgozni. A második világháború forgatagában örült, hogy életben maradt s amikor a lassan újjáépülő országban beindult a termelőmunka, már családalapításra is lehetett gondolni. Budapestre ismerte meg első feleségét, s ott kötött vele házasságot. 1956-ban megszületett Bea lányuk. A forradalomban aktív részt vállalt, s annak leverése és vérbefojtása után sok tíz- és százezer honfitársához hasonlóan menekülnie kellett. Ezért ott kellett hagynia feleségét a néhány hónapos csecsemővel, s a Fertő-tót átúszva Ausztriába távozott. Sok-sok megpróbáltatás után menekülttáborba került, majd onnan Svédországba. Miután itt letelepedési engedélyt, munkát és szálláshelyet kapott, s családja számára megteremtette egy új otthon alapjait, utána jött felesége a kislánnyal. Itt született, Borásban, 1958-ban második gyermeke: Tibor nevű fia. Jerotievics József megjárta sok magyar menekült svédországi életének helyszíneit. Több helyen dolgozott: Storforsban, Borásban, majd Göteborgban a Facit írógépgyárban, utána pedig évtizedeken át az ugyancsak göteborgi, világhírű Hasselbladnál, – végül is onnan ment nyugdíjba. Felesége korán, 1982 decemberében elhunyt. Ő maga akkor 60, Bea 26, Tibor 24 éves volt, és gyermekei már saját életüket élték. Második házasságát

1987-ben kötötte Lengyel Katalinnal, akit Katicájának, szerelmének szólított. Boldog, gazdag, mozgalmas szép 30 évet kaptak ajándékul a Jóistentől. Immár nyugdíjasként valóban kedvére tölthette idejét. Nagyon szerette a természetet, szeretett járkalni, nézelődni, fényképezni, s ha úgy adódott, akár horgászni is. Katicával sokat utaztak, gyakran jártak haza, de az évek során új országokat, vidékeket, tájegységeket is felfedeztek. Svédországban sokat kerékpározott feleségével együtt, rengeteget fotózott, s az utóbbi időben egészen külön foglalatosságot talált magának: a négylevelű lóherét szedte-kereste, és talált is, míg felismerte. Boldog volt, amikor unokáit láthatta, főként, hogy összesen 8 unokával büszkélkedhetett: Beának 1 lánya és 4 fia, Tibornak pedig 3 lánya született. Szerette a közösséget, szívesen látogatta a göteborgi magyarok különféle rendezvényeit, s amíg ereje engedte, Katicájával együtt mindig ott volt istentiszteleteinken is. 2006-ban a demens-Alzheimer betegség más irányba terelte életüket. Sok-sok gond, probléma volt vele, és szegény nem is tudott róla, hogy mi zajlik körülötte. Keserves évek követték egymást. 2011-ben a lehetőségek korlátain belüli legjobb megoldásként öregotthonba került, ahol alapvetően jól érezte magát, és csak élte az életét. 2013 szeptemberétől rohamosan romlott az állapota. Nem tudott enni, legyengült, kórházba került, ahol a kivizsgálások eredménye az volt, hogy menthetetlen. Lassan minden szerve felmondta a szolgálatot, utoljára a szíve is. 2013. november 6-án szép nyugodtan, csendesen elaludt. November 25-én Göteborgban, a Szent Jakab-templomban búcsúztunk tőle. Isten nyugosztalja!

*Ismertesd meg velem, Uram, életem végét,
hadd tudjam meg, milyen mulandó vagyok!
Ímé, arasznyivá tetted napjaimat,
és életem ideje előtted, mint a semmi.
Árnyékként jár-kelek itt az ember,
bizony hiába vesződik.
Gyűjtöget, de nem tudja,
ki fogja hasznát venni.
Ugyan mit várhatok én még, Uram?
Egyedül beléd vetem reménységem! (39. zsoltár)*

SVÉDORSZÁG, TE CSODÁS

Isten útjai, rendelései kifürkészhetetlenek. Én sem gondoltam, hogy egyszer újra Stockholm néhol szűk, néhol nagyon széles utcáin járhatok. Utakat összekötő hidakon mehetek keresztül, melyek alatt kristálytiszt víz csillog. Beszívhatom ezt a tiszta friss levegőt. De megtörtént – munkát adott nekem, hogy egy remekmű építésében részt vehessek. Európa legnagyobb kórházát építjük barátommal, Sukály Pállal, hogy nagyon sok ember tudjon gyógyulni, egészséggel távozni intézményeiből.

Megengedte, hogy ittlétünk alatt barátaink, Világi Ferenc és kedves felesége, Ildikó hathatós segítségével – akik megjegyzem nagyon nagy szeretettel fogadtak bennünket, hisz több vasárnap alkalmával is vendégeik lehettünk – eljutottunk Isten szent hajlékába, a Francia Református Templomba, amely a Humlegårdsgatan 13. szám alatti épületben található. Itt Dr. Sebestyén Gábor országos gondnok/felügyelő elmondta, hogy Svédországban 13, Finnországban 2, Észtországban 1 magyar nyelvű gyülekezetbe tömörülten él az összesen mintegy 5 000 lelket számláló – reformátusokból, evangélikusokból, unitáriusokból álló – protestáns közösség. Mint másutt is, keresztelő kevés, elhalálozás annál több van. A

Európa legnagyobb kórházát építjük, az új Karolinskát

Szeretetvendégség a könyvtárteremben

magyarajkú közösség aránytalanul gyorsan öregszik, de az elmúlt 20 évben mintegy 100 ifjú konfirmált Svédországban – magyarul. Az egyház szűk állami támogatást kap, így főleg a hívek adakozásából tartja fenn magát. Van egy gyülekezeti otthonunk Svédország alsó harmadának mondhatni földrajzi középpontjában, Tångagårdén, a Tolken-tó partján. Itt van a lelkészi hivatal, az egyházi könyvtár és irattár, az Új Kéve szerkesztősége, valamint egy kisebb méretű lelkészi szolgálati lakás. A lelkészi teendőket immár 25 éve Molnár-Veress Pál végzi.

A 11:00 órakor kezdődő istentiszteletet Mokos Imre kántor kísért gyönyörű orgonaszóval. Az úrvacsorás istentisztelet végén elénekeltük nemzeti imádságunkat, a Himnuszot.

Istentisztelet után szeretetvendégségre invitáltak. Úgy éreztük mintha otthon, legközelebbi szeretteink között lennénk. Búcsúzóul Isten áldását kértük a gyülekezet lelkipásztorára, előljáróira és tagjaira. Az ajándékba kapott kis énekeskönyvből kántori múltamat nem feledve a 96. számú ének második versszakát idézem, mely erre a kis közösségre nagyon illik: Szeretemben összeforrvan, / Egy közös test tagjai, / Tudjunk egymásért mosolygva, / Ha kell, vérünk ontani.

Erdélyi János /Felvidék/

Erdélyi János

Sukály Pál

LEGYEN HÁLA ÉS KÖSZÖNET
HÍVEINKNEK, GYÜLEKEZETI TAGJAINKNAK
ÉS TÁMOGATÓINKNAK EGYARÁNT, AKIK
AZ ELMÚLT ESZTENDŐBEN VAGY 1%-OS
EGYHÁZADÓJUKKAL, VAGY AZ EGYHÁZ-
FENNTARTÁSI JÁRULÉK RENDSZERES BEFI-
ZETÉSÉVEL ÉS ALKALMI ADOMÁNYAIKKAL
SEGÍTETTÉK SZOLGÁLATUNK MŰKÖDÉ-
SÉT, A SVÉDORSZÁGI MAGYAR NYELVŰ
LELKIGONDOZÁS FENNTARTÁSÁT.
KÉRJÜK HÍVEINKET, HOGY TOVÁBBRA IS
GONDOLJANAK A MAGYAR GYÜLEKEZETI
MUNKA TÁMOGATÁSÁRA, TUDVA, HOGY
AMIT TESZÜNK, AZT EGYMÁSÉRT, KÖZÖS
JÖVŐNKÉRT TESSZÜK.

ISTENT KÉRJÜK, HOGY KEZEINK MUNKÁ-
JÁT TEGYE MARADANDÓVÁ.

**ÁLDOTT KARÁCSONYI ÜNNEPEKET ÉS
EREDMÉNYEKBEN GAZDAG BÉKÉS,
BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁNUNK
HÍVEINKNEK, AZ ÚJ KÉVE OLVASÓINAK**

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR
PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK
EGYHÁZTANÁCSA

Új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungramas
ökumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

Nr. 4 årgång XXI. évfolyam 4. szám
December 2013 december
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
S-523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022

E-mail: ujkeve@keve.se
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: Graphic City Trading AB
Borås, N. Långgata 47 Tel: 033-123 087
Példányszám (Upplaga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatásért forduljanak a Lelkészi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022
Mobil: +46-(0)70-602 29 68

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047-3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona

TÅNGAGÄRDE

az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård) kezelésében áll.

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: 033-275 022

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTEZŐBIZOTTSÁG vezeti.

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
INTEZŐBIZOTTSÁGÁNAK
megbízott elnöke
SZŐCS LÁSZLÓ
561 51 HUSKVARNA Lahagsgatan 15
Mobil: 070-276 88 45
E-mail: formgravyr@gmail.com

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
penztárosa
GAAL IMRE
561 48 HUSKVARNA Ollonborrvägen 6
Tel: 036-134 572 Mobil: 070-528 13 41
E-mail: @

A Tångagärde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård

Plusgiro 25534-9

**MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN
ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBÍZOTT VEZETŐI**
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÁN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372-5069642

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358-19231242 Mobil: +358-409607559

Énlaka unitárius temploma. Római kori Jupiter-szentély anyagából épült a XV. században. Kassettás mennyezetét, melynek egyik tábláján a híres énlakai rovásírás megjelenik, Muzsnai György festette 1668-ban. (Szilágyi Enikő felvétele)